

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ,
ОБЛІКУ І ПРАВА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS, FINANCE,
ACCOUNTING AND LAW: THEORY AND PRACTICE**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**30 червня 2022 р.
June 30, 2022**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ПРАВА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS,
FINANCE, ACCOUNTING AND LAW:
THEORY AND PRACTICE**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**30 червня 2022 р.
June 30, 2022**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**УДК 33
ББК 65**

Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку і права: теорія і практика: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 30 червня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. 63 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку і права: теорія і практика» з:

**Вінницький національний аграрний університет
ВСП Коломийський економіко-правовий коледж ДТЕУ
ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана»
Державний податковий університет
Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки промисловості НАН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львівський торговельно-економічний університет
Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая
Національна академія статистики, обліку та аудиту
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
Український державний університет науки і технологій
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Харківський національний університет радіоелектроніки
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького**

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів, обліку та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; інновацій та інвестиційної діяльності; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; економічної кібернетики; менеджменту; публічного управління та адміністрування; конституційного права, муніципального права, міжнародного публічного права; цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права, міжнародного приватного права; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

**ЗМІСТ
CONTENTS**

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ SECTION 1. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	6
<i>Пенська І. О.</i> МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ NCTS	6
<i>Пенська І. О.</i> НОВИЙ ЕТАП ЕВОЛЮЦІЇ В ПОДАТКОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ	7
<i>Колганова М. М.</i> АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ	8
<i>Мачишин О. В.</i> ЕКОНОМІКА І БІЗНЕС.....	10
<i>Чуб А. В.</i> ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТИВ НА МАЛІЙ БІЗНЕС.....	13
СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ SECTION 2. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES	15
<i>Барбарич Ю. М., Скрицький Д. П.</i> ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВІ ПРАВИЛА	15
<i>Драчук Ю. З., Амоша О. О.</i> АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНИХ ПЛАНІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ	17
СЕКЦІЯ 3. ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 3. INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES	19
<i>Майборода В.</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	19
СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА SECTION 4. ECONOMIC CYBERNETICS	20
<i>Гадецька З. М.</i> ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЙ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА	20
СЕКЦІЯ 5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ SECTION 5. ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT	22

<i>Касянюк Ю. А.</i> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	22
<i>Новіченко Л. С.</i> ПОДІЇ ПІСЛЯ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ ТА ЇХ ОЦІНКА АУДИТОРОМ.....	23
<i>Моргуненко А., Мазіна О. І.</i> РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПІДХОДУ ОЕСР В УМОВАХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ.	25
<i>Лепетан І. М.</i> ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИМСТВ	27
<i>Сначов М. П., Ломтєва І. М.</i> СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В СТРАТЕГІЇ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»	29
СЕКЦІЯ 6. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ SECTION 6. FINANCE, BANKING, INSURANCE	31
<i>Бороденко Т. М.</i> ФІНАНСОВА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	31
<i>Курінна О. В.</i> НАПРЯМИ РОБОТИ БАНКІВ З ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ.....	33
<i>Лаврик О. Л.</i> СТВОРЕННЯ ГРОШОВОЇ МАСИ ФІНАНСОВИМИ ПОСЕРЕДНИКАМИ	34
<i>Лиско О. В., Мельник Т. А.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	36
СЕКЦІЯ 7. МЕНЕДЖМЕНТ SECTION 7. MANAGEMENT	38
<i>Чужданова М. В.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	38
СЕКЦІЯ 8. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ SECTION 8. PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION.....	40
<i>Звірич В. В.</i> МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	40
СЕКЦІЯ 9. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО SECTION 9. CIVIL LAW AND PROCEDURE, FAMILY LAW, HOUSING LAW, INTERNATIONAL PRIVATE LAW	42

Білан П. В. ПРОЦЕДУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ АКЦІОНЕРОМ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ЗЛИТТЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.....	42
Зайцев Р. В. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВВЕДЕННЯ ФІДУЦІАРНОЇ (ДОВІРЧОЇ) ПРАВОВОЇ КОНСТРУКЦІЇ ДО ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	44
СЕКЦІЯ 10. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА SECTION 10. CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW, CRIMINOLOGY, CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS.....	49
Приходько В. С. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	49
Романова В. ОБСЯГ ЮРИСДИКЦІЇ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН ЩОДО СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	50
Шуляка Я. ЗІВАЛТУВАННЯ ЯК ВОЄННОГО КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ	52
Філіндаш Ю. ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ	53
СЕКЦІЯ 11. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО SECTION 11. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS, FINANCIAL LAW, INFORMATION LAW	55
Нашинець-Наумова А. Ю. ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	55
Ярмоліч В. Д. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	57
Котерлін І. Б., Гевик М. В. ЮРИДИЧНИЙ ПОГЛЯД НА ЗАКОНОДАВЧУ БАЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	59
СЕКЦІЯ 12. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО SECTION 12. CONSTITUTIONAL LAW, MUNICIPAL LAW, PUBLIC INTERNATIONAL LAW	61
Наливайченко В. О. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ АВТОНОМІЇ: ПОНЯТТЯ АВТОНОМІЇ В НАУЦІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	61

СЕКЦІЯ 1

SECTION 1

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ
ECONOMICS AND MANAGEMENT
OF THE NATIONAL ECONOMY**

УДК 34.05

Пенська І. О.

к.е.н., доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри
економіки та менеджменту
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

**МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО
НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ NCTS**

Митна політика як суспільне явище має комплексний характер, тісно взаємопов'язана з іншими складовими державної політики, перебуває у прямій чи опосередкованій залежності від них, але й сама має істотний вплив на них, фокусує у собі інтереси держави у внутрішньоекономічній, зовнішньоекономічній, фінансовій, податковій, валютній, кредитній сферах.

Посилення глобалізаційних перетворень активізувало необхідність перегляду основних положень стратегій економічного розвитку країн з метою пошуку оптимального інструментарію захисту національних інтересів відповідно до визначених складових економічної безпеки держави. Механізм забезпечення митної безпеки можна визначити як сукупність взаємопов'язаних, цілеспрямованих і взаємозумовлених інституційних, організаційних, правових та координаційних методів й інструментів, які на основі чинного законодавства та стратегій національної безпеки застосовують суб'єкти митного контролю щодо виявлення, прогнозування, запобігання та нейтралізації ймовірних і реальних ризиків та загроз, захисту митних інтересів держави і суб'єктів ЗЕД. Однією з важливих складових діяльності держави у сфері реалізації митної справи, що сприяє підвищенню не лише митної, а й національної безпеки, є митний контроль та впровадження електронної процедури спільного транзиту.

Митний контроль можна трактувати як: систему законодавчо встановлених заходів, що здійснюють митні органи для забезпечення дотримання вимог податкового і митного законодавства, охорони державної та суспільної безпеки, економічних інтересів, виявлення та запобігання протиправним діям фізичних осіб та суб'єктів господарювання; засіб реалізації державної митної справи, що становить сукупність заходів для забезпечення належного виконання митного законодавства; специфічну діяльність митних органів, спрямовану на реалізацію передбачених законодавством завдань і функцій з метою дотримання учасниками митних відносин митного законодавства [1].

2021 рік став першим роком Національного застосування NCTS – електронної процедури спільного транзиту. У листопаді 2021 року була проведена попередня оцінка щодо готовності України приєднатися до Конвенції про процедуру спільного транзиту.

У травні 2022 року Держмитслужба пройшла завершальний (міжнародний) етап тестування роботи національного застосунку NCTS, з технічної точки зору Україна повністю готова до початку міжнародного застосування NCTS [2].

Приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту залишається незмінним пріоритетом, як незмінні й євроінтеграційні прагнення України, що було підтверджено у лютому шляхом подання країною заявки на вступ до ЄС.

У квітні-травні 2022 року українські компанії активізували роботу по спільному транзиту. Це свідчить про те, що бізнес, навіть незважаючи на війну, прагне отримувати досвід та переваги, які надає Конвенція про процедуру спільного транзиту.

Список літератури

1. Щербатюк Н.В. Організація митного контролю: європейський досвід. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 387-390.

2. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: Закон України від 12.09.2019 р. № 78-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-IX#Text>

УДК 336.025

Пенська І. О.

к.е.н., доцент,

доцент закладу вищої освіти кафедри

економіки та менеджменту

Харківський національний університет

імені В. Н. Каразіна

НОВИЙ ЕТАП ЕВОЛЮЦІЇ В ПОДАТКОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Податкова система України продовжує розвиватися та стала відносно складною. До податкового законодавства вносяться поправки повільно та іноді заднім числом. Практичне застосування українського податкового законодавства багато в чому залежить від позиції податкових органів та судової практики, що склалася. Багато податкових питань, як і раніше, потребують пояснення та єдиного підходу.

Податки відіграють ключову роль у забезпеченні ресурсів, які уряд може використати для підтримки економічного зростання та розвитку країни. Вони фінансують громадські послуги, які особливо важливі для найуразливіших груп населення: охорона здоров'я, освіта та інфраструктура.

У податковій системі України відбулися зміни у таких напрямках: інформаційний обмін, запровадження Тесту основної мети, правила для контрольованих іноземних корпорацій, податок на виведений капітал, процедури податкового адміністрування, правила трансфертного ціноутворення, принципи бухгалтерського обліку та коригування податків, реформа Державної фіскальної служби України, запровадження «єдиного вікна» для ефективного митного оформлення, зниження ставки податку на додану вартість (ПДВ) до 7% для товарів медичного призначення та відстрочення сплати ПДВ при ввезенні певних товарів [1].

Зміни в українському податковому законодавстві пов'язані з вимогами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо розмивання бази та виведення прибутку (BEPS). BEPS (з англ. «Base erosion and Profit Shifting») – це

проект Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо розробки заходів протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутку [2].

У 2017 році Україна приєдналася до програми ОЕСР у рамках розширеного співробітництва, зобов'язавшись при цьому впровадити у своє внутрішнє законодавство мінімальний стандарт BEPS або План заходів щодо боротьби розмивання податкової бази та виведення прибутку від оподаткування.

В Україні наприкінці 2019 року набрала юридичну силу Багатостороння конвенція (MLI) – документ, спрямований на виконання заходів щодо угод з оподаткування [2]. Основна мета MLI полягає в упорядкуванні чинних угод про уникнення подвійного оподаткування, без необхідності індивідуальних переузгоджень такими країнами у двосторонньому порядку, тобто, почне застосовувати Тест основної мети.

З боку України дія Конвенції поширюватиметься на двосторонні угоди більш ніж із 70-ма державами.

У травні 2020 року набули чинності нові положення проти BEPS. Загальне впровадження положень Плану BEPS призведе до того, що переважна більшість схем міжнародного податкового планування втратить свою ефективність, а деякі з них стануть незаконними.

Україна не є членом ОЕСР, але залишитися осторонь цих процесів нам неможливо. Деякі положення Плану BEPS вже запроваджуються чи готуються до впровадження в українське законодавство. У рамках проголошеного курсу на деофшоризацію у Верховній Раді вже розробляються законопроекти про контрольовані іноземні компанії та про приєднання нашої країни до механізмів міжнародного автоматичного обміну інформацією. Основою для антиофшорної ініціативи української влади стануть рекомендації Плану BEPS.

Список літератури

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16.01.2020 р. № 466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/466-20>.

2. Organisation for Economic Co-operation and Development: BEPS Actions. URL: <http://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/>

УДК 338.24

Колганова М. М.

студентка 1 курсу за спеціальністю 051,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ

Сучасна наука все більше проявляє інтерес до проблеми інфляційних процесів. Головною проблемою державного регулювання є боротьба з некерованою інфляцією. Інфляція – це багатогранний процес, що виникає через надмірну грошову емісію, державний борг та спричиняє знецінення грошей. Коли задані умови приходять у дію, важливо діяти комплексними методами монетарної політики. Найвідомішим методом є антиінфляційна політика.

На різних етапах економічного розвитку правління України використовувало різні важелі антиінфляційної політики. Першим з важелів є облікова ставка, динаміку якої можна спостерігати на рис. 1. Зростання даного показника вказує на високий рівень інфляції. У 2015 році, після прийняття декількох економічних законів, облікова ставка вперше сягнула рівня 30%. Коли ставка сягнула 30%, рішення пояснювалось тим, що держава мала вжити заходи щоб «знизити напруги на грошово-кредитному ринку»

Рис. 1. Облікова ставка 2013 – 2022рр. [2]

Другим важелем є норма обов’язкового резервування. Протягом заданого періоду Національний банк України постійно змінював норму обов’язкового резервування. Від 9% до 10% у іноземній валюті за короткостроковими вкладами, від 3% до 5% – за довгостроковими та від 10% до 15% за коштами на поточних рахунках домогосподарств. Третім важелем є операції на відкритому ринку. У 2013 році уряд придбав цінні папери, котрі обійшлись йому у 45,6 млрд.грн., та НБУ не здійснював державні облігації через механізм двостороннього котирування. Період з 2015 року, саме за нього здійснювалися більш жорсткі методи антиінфляційної політики [3, с. 200-203]

Антиінфляційна політика була включена в програму уряду у 2012 році. У той час головні її механізми мали бути спрямовані на боротьбу зі збільшенням маси грошей у обігу та регулювання монополістської цінової політики. Кабінет Міністрів України обрав стратегію впровадження дефляційної політики та змін на правила політики доходів, як перший напрям. Другим виявився державний контроль за цінами та заробітною платнею. Зараз в Україні, почався новий механізм антиінфляційної політики, а саме основного монетарного режиму таргетування інфляції.

Зважаючи на природу інфляційних процесів, уряд та Національний банк України, мають необхідність використовувати методи прямої та непрямой дії щоб приборкати її. Серед прямих виокремлюють, регулювання кредитів та заробітної платні за участю держави, регулювання зовнішньої торгівлі й валютного курсу. До непрямих відносять – перехід до стовідсоткового обов’язкового резервування всіма наявними банками через управління НБУ, регулювання облікового й позикового процесу, а також регулювання загальної маси грошей.

Згадані методи у нашій державі реалізувати є доволі складно. Дана ситуація склалася через відсутність можливості цінового регулювання в уряді та особливості чинного законодавства. Найефективніші інструменти у вигляді прямих інвестицій та прямого обмеження рентабельності виявилися заблокованими. Причини цьому: у

1992-2020 рр. головними проблемами поставали масова приватизація разом з руйнацією державної резервної системи, а у 2014-2020 рр. – корпоратизації. В уряді залишаються лише адміністративні методи, котрі впливають на політику цін. Воно не передбачає можливостей контролю урядом діяльності Національного банку України. Тож створюються певні складнощі, бо уряд повинен узгоджувати свої дії з парламентом.

Першим з оновлених методів може бути утримання курсу на удосконалення монетарної системи Національного Банку України та стабілізації валютного ринку. Дана система має полягати у кредитуванні ефективного виробництва, котре має бути направлене на пріоритетні сектори економіки. Другим має стати розробка комплексних державних програм, які направлені на підтримку та розвиток галузей економіки. Ці галузі мають створювати наукомістке виробництво, здатне конкурувати на світовому ринку. Це такі галузі як ІТ або агропромисловий комплекс. Третім оновленим методом стане проведення жорсткої антимонопольної політики у державі. Ця проблема є досить актуальною в Україні. Четвертим – стабілізація споживчого ринку. Логічним супутнім рішенням буде введення лізингових кредитів на оренду необхідного устаткування та державних кредитів, котрі надаються на оренду приміщень різнопланового характеру. Важливим фактором буде й подолання корупції [1, с. 9].

Тож, в цілому антиінфляційна політика є ефективною, адже уряду вдається утримати рівень інфляції навіть в даний момент.

Список літератури

1. Андрійчук А. Ю. Аналіз інфляційних процесів та напрями антиінфляційної політики в Україні //Пріоритети сучасної науки (частина І): матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, 19-20 листопада 2019) МЦНІД, 2019. С. 8-10.

2. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Мирончук, В.М., Чубар Ю.К. Аналіз ефективності впровадження основних інструментів антиінфляційної політики в Україні. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Випуск: 1 (13). С. 199-204.

УДК 330

Мачишин О. В.

викладач,

Дрогобицький механіко-технологічний

фаховий коледж

ЕКОНОМІКА І БІЗНЕС

Сучасна вища освіта, на сьогодні, виступає однією із традиційних ланок бізнесу. Корпорації та підприємства різних рівнів активно втручаються в навчальні процеси. Прикладом цього є дуальна форма навчання, яка поєднує у собі теоретичну та практичну адаптацію студентів до викликів розвитку економічних процесів, які відбуваються на фоні Четвертої промислової революції. Іншими словами – це процес всеохоплюючої цифровізації економіки держав. Цифровізація виступає однією з головних тенденцій соціально-економічного розвитку провідних країн світу. Це підвищує роль вищої освіти як системи, яка генерує знання та здійснює підготовку висококваліфікованих кадрів для потреб національної економіки, проводить якісні

дослідження та ініціює інноваційні проекти. Досягнення позитивних ефектів синергії від діяльності вищих навчальних закладів вимагає налагодження довгострокової співпраці з широким колом стейкхолдерів з різних секторів: уряду, сектору підприємницької діяльності, громадянського суспільства (в межах моделі «Четверної спіралі»). Водночас цифрова економіка визначає трансформацію системи вищої освіти. Для забезпечення конкурентоспроможності в нових соціально-економічних умовах університети повинні бути готові до цифровізації та адаптації до зовнішніх змін (як на рівні національної економіки, так і на рівні глобальної науково-освітньої сфери). Для адаптації вищої освіти до цифрової економіки за доцільне є проведення дослідження, яке містить у собі чотири етапи, а саме: виявлення рівня розвитку цифрової економіки; конкретизація особливостей освітньої, інноваційної та дослідницької складової розвитку цифрової економіки; виявлення проблем; розробка рекомендацій щодо активізації внеску вищої освіти у розвиток цифрової економіки в країні.

Як відомо, людство переживає зараз четверту промислову революцію. Великі промислові гіганти та корпорації змінюють характер своєї роботи, широко впроваджуючи технології «Індустрії 4.0», що супроводжуються залученням персоналу та підвищенням кваліфікації при мінімальному витісненні людської праці [1, с. 7]. Серед ключових технологій, які визначають четверту промислову революцію та найближчим часом матимуть значний вплив на бізнес в усьому світі, можна відмітити [2]: - великі дані; - Інтернет речей; - віртуальна та доповнена реальність; - 3D-друк та друкована електроніка; - квантові обчислення; - робототехніка та безпілотні пристрої; - штучний інтелект; - блокчейн. Сучасний успішний бізнес має формуватися з використанням технологічних інновацій, що дозволяють зробити бізнес-процеси ще швидшими та простішими. Більшість ділових операцій у XXI столітті неможливо проводити без цифрових технологій. Перераховані вище технології можуть ефективно сприяти розвитку бізнесу, у тому числі і малого. На сучасний бізнес впливають: - використання мобільних рішень; - переваги хмарних обчислень; - технології кращої сегментації клієнтів; - ефективні цифрові комунікації; - зменшення витрат і підвищення корисності; - зміна покоління споживачів; - переваги SMM-маркетингу; - використання технологій як засобу безпеки. Мобільність – шанс для розвитку бізнесу. Алгоритми Google роблять мобільні веб-сайти пріоритетними. З будь-якими аспектами бізнесу можна впоратись, використовуючи лише планшет або смартфон. Починаючи з контентмаркетингу та взаємовідносин з клієнтами, закінчуючи продажами, сервісними документами, виставленням рахунків фактур і доставкою. Але мобільні рішення стосуються не лише бізнесу, а й споживачів. Молодь використовує свої телефони, щоб робити все: від купівлі-продажу до обміну досвідом. Хмарні обчислення дали можливість бізнесу передавати багато своїх функцій третім сторонам через Інтернет. Це дозволяє обробляти пакети змінних даних, а також дає можливість компаніям швидко розширюватися, не турбуючись про збої, простої та втрату даних. Це дозволило малому та середньому бізнесу отримати доступ до ресурсів, які коштували б їм великих статків лише кілька років тому.

Технологіям вдалося глобалізувати бізнес. Майже кожен може вести бізнес практично де завгодно. Соціальні мережі зробили світ «меншим», де користувачі можуть зв'язуватися незалежно від того, хто вони, звідки вони і наскільки вони заможні. Тому бізнесу слід бути обережним щодо своєї репутації в Інтернеті та працювати над своїм цифровим слідом. Завдяки збільшенню зв'язку у людей зараз стає все менше часу на себе. Відпустка майже залишилась у минулому, і більшість

людей працюють навіть у відпустці. Оскільки ми завжди можемо отримати доступ до електронних листів, текстів та соціальних медіа через свої гаджети, все важче і важче просто від'єднатись та припинити роботу. Це насправді негативний ефект технологій, проте дає можливість бізнесу працювати у форматі 24/7. Отже, технології XXI століття революціонізували спосіб ведення бізнесу. Найновіші бізнес-моделі, що застосовують передові технології, дозволили людям отримати новий погляд на речі і значно спростили ведення бізнесу.

В умовах соціально-економічної кризи, викликаній пандемією коронавірусу, широко застосовують нові інформаційні технології цифрової економіки. Їх вплив на макроекономіку та підприємництво стає все більш актуальним. Шведську інформаційну соціально-економічну модель почали формувати ще у першій половині XX ст. видатні економісти Кнут Вікселль, найбільш відомий своєю теорією ціноутворення, та Густав Кассель.

Економічна освіта молоді є важливою складовою подальшого розвитку ринкових відносин в Україні. На сучасному етапі розвитку суспільства важливим є формування в сучасних фахівців економічної культури, що передбачає високий рівень фахової підготовки, дотримання законодавства України, правил професійної етики і норм загальнолюдської моралі. Сучасний фахівець має не просто досконало володіти знаннями, дотримуватися культури спілкування і культури поведінки, знати психологію поведінки, але і вміти критично мислити, бути гнучким, використовувати новітні комп'ютерні засоби та програмне забезпечення, вміти знаходити найсучаснішу інформацію, що стосується конкретної сфери діяльності з метою подальшого практичного застосування. Щоб навчити молодь нестандартно, творчо мислити, необхідні інноваційні підходи до викладання дисциплін, нестандартні методи і форми навчання – інтерактивні методи. «Інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання. Тому «педагогічні технології» пов'язані з ідеями і досвідом психології, соціології, системного аналізу тощо» [3, с. 108].

Зростаючі вимоги до якості знань випускників вищих навчальних закладів є неминучим наслідком науково-технічного прогресу, в умовах якого не може залишатися незмінним освітній процес. Особливої актуальності набуває завдання підготовки кадрів нової формації в сфері економіки і фінансів. У зв'язку з цим питання процесу взаємодії вищої школи і підприємницьких структур викликає особливий інтерес. У процесі навчання в університеті у здобувача вищої освіти повинні бути сформовані саме ті професійні вміння та навички, з якими він буде затребуваний в сучасному суспільстві [4, с. 66].

Одним з перешкод успішної взаємодії вищих навчальних закладів і бізнесу в Україні є людський чинник: вчені та викладачі не завжди інформативно залучені в проблеми бізнес-структур, оскільки між ними відсутній тісний контакт. Необхідно переймати досвід бізнесу, представлений досвід інших країн і розробляти теоретичну основу для вирішення практичних бізнес-задач. Для побудови ефективної системи взаємодії бізнес-структур і вищих навчальних закладів необхідно вирішення наступних практичних питань: підвищення професіоналізму у взаємодії бізнесу і освіти; створення центральної бази даних з метою розширення сфери взаємодії та розвитку зв'язків з потенційними замовниками; організація чіткої системи реєстрації бізнес-контактів і системи управління клієнтською базою.

Реалізація всіх цих практичних заходів матиме велике значення, оскільки робота університету буде сприйматися в даному випадку як відповідна реальним потребам бізнесу. Успіх налагодження співпраці починається з сприйняття того, що діяльність університету адекватна потребам підприємницьких структур і бізнес-спільноти.

Список літератури

1. Четвертая промышленная революция. Целевые ориентиры развития промышленных технологий и инноваций информационный документ [Электронный ресурс] /Всемирный экономический форум. Январь 2019 г. – 48 с. –Режим доступа:http://www3.weforum.org/docs/WEF_Четвертая_промышленная%20революция.pdf.

2. Восемь ключевых технологий для бизнеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<https://www.pwc.ru/ru/publications/8technologies.html>.

3. Добридень А.В. Використання інноваційних технологій у практичній роботі сучасного педагога /А. В. Добридень// Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6 (ч. 1). – С. 107–112.

4. Ильин А.Б., Леонтьева Л.С. Актуальные инструменты формирования предпринимательских компетенций в сфере высшего образования // Человеческий капитал и профессиональное образование. – 2015. – № 4. – С. 66-71.

УДК 338.439

Чуб А. В.

докторант

Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТИВ НА МАЛИЙ БІЗНЕС

Для формування ефективної регуляторної політики в агропромисловому комплексі, необхідно розуміти, яким чином здійснюється оцінка впливу регуляторних актів на малий бізнес. Це зумовлює практичну значимість та актуальність даного дослідження.

Засади державної регуляторної політики визначаються Законом України [1], згідно якого, під регуляторним актом розуміється нормативно-правовий акт, що встановлює господарські та адміністративні відносини між суб'єктами господарювання та державними органами. Відповідно, регуляторна діяльність передбачає підготовку, прийняття, відстеження результативності та повторний перегляд змін у правовому полі для забезпечення досягнення поставленої мети.

Окремо зазначається, що регуляторний вплив повинний враховувати економічні інтереси суб'єктів господарювання. На вимогу даного Закону, Кабінет Міністрів України та Національний Банк спільно розробили Постанови, про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторних актів [2, 3], враховуючи специфіку їх діяльності.

Той чи інший регуляторний акт може призводити до додаткових витрат у суб'єктів господарювання на його виконання. Прогнозування їхнього обсягу виконується за допомогою тесту малого підприємництва, або «М-тесту» [4]. Його розробка відбувалась при сприянні Агентства з міжнародного розвитку США (USAID) на виконання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом.

Головним завданням даного тесту є зменшення вартості державного регулювання для суб'єктів малого та середнього бізнесу, завдяки чому він став нормою політики ЄС, починаючи з 2008 р.

Досвід економіко-статистичних досліджень говорить про те, що питома вага витрат малих підприємств на виконання вимог регуляторних актів є найбільшою. Далі, зі збільшенням розміру підприємств, питома вага цих витрат суттєво скорочується в десятки разів. Саме тому, малий бізнес найчастіше перебуває у не вигідному стані і потребує дерегуляції з боку держави.

Ще одним завданням «М-тесту» було приведення вітчизняної класифікації підприємств за розмірами до Європейських норм, з метою забезпечення можливості міждержавного порівняння вказаних показників. Так, починаючи з 2012 р. в Україні до малих підприємств належать суб'єкти господарювання, річний обсяг реалізації яких не перевищує 10 млн. євро, а чисельність працюючих становить до 50 осіб. Відповідно, середніми вважаються підприємства з обсягом реалізації до 50 млн. євро та до 250 працівників.

Процедура «М-тесту» складається з наступних етапів:

– консультації з представниками малих та середніх підприємств стосовно впровадження нових регуляторних актів. Виконуються за допомогою круглих столів, спеціалізованих комітетів, або он-лайн форумів;

– попередня оцінка впровадження регуляторного акту з метою визначення, інтересам яких суб'єктів господарювання він може зашкодити. Якщо сферою впливу є лише великі підприємства, наступні етапи «М-тесту» не проводяться;

– кількісне вимірювання впливу регуляторного акту на збільшення витрат малого та середнього бізнесу за методом стандартних витрат. Вони включають прямі та адміністративні витрати підприємств, що пов'язані з даною законодавчою ініціативою, а також відповідні адміністративні витрати регуляторних та контролюючих органів;

– розробка коригуючих заходів з метою пом'якшення, або нівелювання впливу на малий бізнес. До таких заходів належать: тимчасове, часткове, або повне звільнення від нових зобов'язань; спрощення обов'язкової звітності, пряма фінансова допомога на компенсацію відповідних витрат тощо.

Реалізація вказаних функцій покладена на Державну регуляторну службу України. Таким чином, можна зазначити, що в останні роки відбувається поступова інтеграція регуляторної політики України до вимог Європейського Союзу, що є позитивним.

Список літератури

1. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» №1160-IV від 01.07.2020 р. – Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

2. Постанова КМУ «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» №308 від 11.03.2004 р. – Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF#n14>

3. Постанова КМУ і НБУ «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України» №471 від 14.04.2004 р. – Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2004-%D0%BF#Text>

4. Д.В. Ляпін. Тест малого підприємництва (М-тест), посібник з використання // Ляпін Д.В. – Центр комерційного права. – К: 2015 р. – 65 С.

Барбарич Ю. М.
здобувачка вищої освіти
Скрицький Д. П.
здобувач ступеня доктора філософії
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВІ ПРАВИЛА

Триває вже четвертий місяць героїчної оборони України проти повномасштабної збройної агресії росії. Введення у зв'язку з цим в Україні воєнного стану внесло в усі сфери суспільних відносин суттєві корективи. Не стали виключенням і підприємці, більшість з яких зазнала суттєвих збитків: знищено виробничі потужності, розірвані господарські зв'язки, логістичні ланцюги тощо. Для значної кількості суб'єктів господарювання втрачено можливість продовжувати господарську діяльність. За даними аналітичних досліджень близько третини української економіки не працює.

Тому, прийняття державою обдуманих рішень щодо підтримки бізнесу є зваженим та доречним кроком. Так, з 1.04.2022 р. на період дії воєнного стану сплата єдиного податку (далі, – ЄП) вважається добровільною для фізичних осіб-підприємців (далі, – ФОП) I та II групи, що є платниками ЄП. При відсутності можливості під час воєнного стану здійснювати сплату податків, підприємці за вказаний період не заповнюють декларацію.

Під час мобілізації ФОП спрощенці (II та III групи платники ЄП) та юридичні особи (III група) мають можливість за власним рішенням не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до Збройних Сил України. Також, з 1.04.2022 р. ФОП та юридичні особи, які упродовж минулого календарного року мають дохід не більше 10 мільярдів гривень, можуть перейти на сплату ЄП III групи за ставкою 2 %. Але, необхідно врахувати певні фактори, серед яких: відсутність обмежень щодо кількості найманих працівників; врахування несплати платниками ЄП податку на додану вартість; здійснення сплати авансового внеску за ЄП щомісячно до 15 числа за підсумками попереднього місяця; подання податкової звітності щоквартально у строки, передбачені для квартальної звітності.

При цьому є певні обмеження щодо бажання суб'єктів господарювання стати платниками ЄП. Ця можливість відсутня у представників бізнесу, серед яких ті, які: задіяні в організації та проведенні азартних ігор, лотерей та парі; займаються обміном іноземної валюти; виробляють, експортують, імпортують та продають підакцизні товари; здійснюють видобуток та реалізацію корисних копалин; займаються певними видами фінансової діяльності, зокрема страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, страхові компанії, інвестиційні фонди і компанії тощо.

Крім того, у 2022 податковому році платники податків звільняються від сплати екологічного податку за об'єктами оподаткування, розташованими в районах, де ведуться бойові дії або на територіях, що тимчасово окуповані збройними формуваннями росії. На період дії воєнного стану також забороняється: (1)

накладення штрафів за порушення, пов'язані зі сплатою єдиного внеску; (2) застосування покарання за порушення порядку здійснення розрахункових операцій (окрім покарань за порушення здійснення розрахункових операцій під час продажу підакцизних товарів); (3) звільнення держави від відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями, бездіяльністю [1].

Щодо акцизного податку, то нульову ставку встановлено на бензин, інші нафтопродукти, важкі дистилляти, скраплений газ, пропан, ізобутан. Не вважається реалізацією і не тягне за собою виникнення податкового навантаження щодо підакцизних товарів, зокрема: примусова передача для потреб держави; передача для потреб забезпечення оборони держави, військовим та правоохоронним органам або медичним закладам, без попереднього або наступного відшкодування вартості товару [2].

Платники єдиного податку I - III груп звільнюються від сплати ПДВ при імпорті товарів, крім платників, що сплачують ЄП за ставкою 3% та вважаються платниками ПДВ. З 01.04.2022 року фізичні особи – підприємці – платники ЄП першої та другої групи мають право його не сплачувати. Відповідно – не заповнювати подавати податкову декларацію за цей період. Для платників третьої групи знято обмеження на розмір доходу (тимчасово), та надано можливість змінити ставку податку – до 2 відсотків. Але, зазначені тимчасові особливості не можуть бути використані особами, які здійснюють валютно-обмінну діяльність, операції з окремими підакцизними товарами та корисними копалинами, фінансовими компаніями, нерезидентами, а також філіями, представництвами та підрозділами неплатників єдиного податку.

Для платників податків, які були платниками ПДВ до переходу на 2-відсотковий ЄП діє процедура звільнення від стягнення та сплати ПДВ, припинення їх реєстрації, як платник ПДВ, зупинення всіх податкових зобов'язань з питань ПДВ. Слід відмітити, що пільга з ПДВ не поширюється на імпорт, операції з доставки товарів з походженням з держави-окупанта або держави-агресору.

Також доречним питанням є дозвіл на проведення під час дії воєнного стану лише фактичних податкових перевірок та камеральних перевірок декларацій. Всі інші перевірки під час дії воєнного стану заборонені, а ті, що почалися і не закінчилися до 24.02.2022 р. зупиняються до закінчення воєнного стану [1, 3]. Менш ніж за чотири місяці війни Верховна Рада встигла ухвалити вісім законів про внесення змін до податкового законодавства України. Інтенсивність нормотворчої роботи є дуже високою. Податкове законодавство сильно змінилося і змінюватиметься. Єдиний податок, який поки що майже не зазнав змін – податок на прибуток. Серед можливих змін на перспективу – скасування ЄП за ставкою 2% у зв'язку зі значним падінням доходів бюджету [3].

Підсумовуючи, зазначимо, що держава докладатиме максимум зусиль задля того, щоб запустити та підняти економіку, повернути всіх до колишнього життя, забезпечити населення всім необхідним, а підприємців збутом.

Список літератури

1. Податкові зміни про які варто знати (legalaid.gov.ua) URL: <https://www.legalaid.gov.ua>.

2. Податки під час війни: все, що треба знати бізнесу Економічна правда (epravda.com.ua) URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/7>.

3. Податки під час війни: що змінилося для бізнесу БІЗНЕС (ligazakon.net) URL: <https://biz.ligazakon.net>.

Драчук Ю. З.

д.е.н., професор,
провідний науковий співробітник

Амоша О. О.

к.е.н., старший науковий співробітник
Інститут економіки промисловості
НАН України

АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНИХ ПЛАНІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ

“В Україні війна. Її розв’язала Росія. «Русский мир» приніс нашому народові горе, смерть та розруху. Він намагається стерти з землі переважно російськомовні Харків, Суми і Маріуполь. Залишає на своєму шляху знищені села Слобожанщини, Чернігівщини та Київщини. Руки загарбників у крові невинних дітей. Цьому немає і ніколи не буде жодного виправдання. Окупантів словами не зупинити, але мовчати не можна. Слова вдячності нашим військовим, добровольцям тероборони, добробатівцям, волонтерам, мільйонам нашим співвітчизникам, які щодня роблять все, щоб забезпечити нас світлом, теплом та їжею. Наша вдячність всьому світові, який встав на захист наших прав та свобод. Ми ніколи не забудемо іноземних добровольців, які ризикують життям, захищаючи наші родини. Ми цінуємо підтримку міжнародної наукової спільноти. Ми чуємо при цьому і голоси російських громадян, але нас продовжують вбивати. Щодня. Щоночі. Жінок, дітей, старих та німеччин людей. Нас вбивають за те, що ми не хочемо «руського мира». За те, що ми захищаємо свою землю. За наш європейський вибір. За наше майбутнє. Це – не наш вибір. Це – вибір країни-агресора. Але ми вистоїмо. Ми повернемося до нормального життя, до звичайних людських відносин. Ми змусимо нас поважати. І це відбудеться тим скоріше, чим міцнішими будуть всі ті, для кого життя кожної людини є дивом, а не «тріскою при рубанні дров» [1]. Другим за популярністю сьогодні питанням серед українців після обговорення військових успіхів є план повоєнного відновлення. Як жити завтра після нашої перемоги? Як відновити та розвинути Україну після війни? Міністерством економіки спільно з українськими економістами та провідними консалтинговими компаніями запропоновано ключові засади включення до плану повоєнного відновлення та розвитку України. До цих засад, як повідомляє Міністр економіки Юлія Свіриденко, для України відноситься [2]: 1) Повний доступ до ринків країн G7 та Європейського Союзу, після чого українські виробники матимуть змогу вільно експортувати свою продукцію на ринки, що охоплюють 54% світової економіки; 2) Повноцінний вступ України до Європейського Союзу. Статус кандидата на членство в ЄС отримано в червні 2022 року, що є шляхом до істинної демократії та свободи. Як заявила віце-прем’єр-міністр Ольга Стефанішина, «Це створює умови для наближення рівня життя, добробуту та правового захисту українців, як у інших країнах ЄС. У цьому Україні постійно підтримуватиме Єврокомісія, надаючи необхідну консультаційну та іншу допомогу». Переваги статусу: доступ до фінансуванн – доступна фінансова допомога для країн, які готуються до вступу до ЄС; Залучення інвестицій: Країни-члени ЄС розглядатимуть інвестиції в Україну як зміцнення блоку; Розвиток співробітництва: Україна. Україна отримала від Єврокомісії сім умов, за невиконання яких держава може втратити

статус кандидата до ЄС. За прогнозами у Кабміні, стати повноправним членом Євросоюзу Україна зможе до 2029 року. За словами Президента України Володимира Зеленського, новий статус України – це «заручини», серйозний крок у відносинах України та ЄС. Далі до Зasad – 3) Повне дерегулювання та мінімальне втручання держави у бізнес. Бізнес має орієнтуватися на основні виробничі процеси, а не на відносини з державою. Міністерством економіки розробляється відповідний законопроект, який буде розглянуто Верховною Радою. 4) Швидка логістика – не більше 72 годин з України до Європи. Через російську агресію Україна має обмежені логістичні можливості. У найближчому часі наші товари рухатимуться здебільшого на захід – до Євросоюзу. Планується максимально розширити автомобільні переходи та контрольні-пропускні пункти у напрямку ЄС, збільшити залізничну логістику через сухі порти та вузли заторів на вузькому шляху. А розвинена логістика з ЄС стане фундаментом для економічної інтеграції України до європейської економіки. 5) Ставка на експорт продуктів переробки у галузях, де Україна вже має конкурентну перевагу на світових ринках. За підсумками 2020 року, Україна була шостою у світі за обсягом експорту продовольства – 74 млн. тон. Основою нашої промислової політики прогнозується стимулювання подальшої переробки сировини, яка потім експортуватиметься. Кукурудза та пшениця є двома основними продуктами українського експорту. З огляду на обмежену логістику маємо оптимізувати тоннаж експорту, перевівши його на експорт готової продукції - перехід від великого обсягу в тонах до великого обсягу у валюті. У нас вже є позитивний досвід переробки соняшнику в олію, яку можна поширити на кукурудзу та пшеницю. Завдяки відкриттю ринку ЄС та будівництву нових потужностей Україна перероблятиме велику частину власних руд на метал. Україна посідає дев'яте місце у світі за обсягом експорту металу (19 млн. тон на рік). Держава експортує велику кількість руди, яка має бути перероблена всередині країни. Адже тонна руди коштує \$100-150, тонна металу – \$500-1000, а готовий металовироб – \$1,5-2 тис. Головним завданням Національного інституту стратегічних досліджень є розроблення стратегій [3]. Фахівці Інституту увійшли до багатьох робочих груп, утворених Національною радою з відновлення. Напрацьовуються концептуальні та практичні підходи до складових частин Плану відновлення. Інститут також працює над розробленням концептуальних підходів до стратегії відновлення, яка має змінити країну, консолідувати проекти та плани відновлення в цілісну узгоджену стратегію змін. Мобілізація економіки України у воєнних умовах відбувалась, насамперед, завдяки самоорганізації її складників, спиралась на підтримання стабільності загальнонаціональних системоутворювальних мереж і масову підтримку світової спільноти.

Список літератури

1. «Вісник Національної академії наук України». №3, 2022 р. Звернення ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Зупинити війну!»
2. Як Україна відновиться? Четвер, 21 Квітня 2022 20:15
3. Експертна дискусія «Стратегія повоєнного відновлення України» 1.05.2022 Аналітика НІСД. Травень 2022 <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/ekspertna-dyskusiya-stratehiya-povoyennoho-vidnovlennya-ukrayiny>

УДК 334.72

Майборода В.

аспірант кафедри економіки
Львівський торговельно-економічний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах загострення конкуренції на ринку та постійного зростання вимог споживачів, перед підприємствами постає завдання підвищення конкурентоспроможності, що надає змогу адаптуватися до нових умов ринку та тримати лідерство. Саме з цією метою підприємства розробляють в довгостроковій перспективі стратегії щодо запровадження інновацій у свою діяльність.

О. Адаменко, який тлумачить інноваційний розвиток підприємства, як діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживачьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [1, с. 28].

Реалізація інноваційної діяльності в умовах інтелектуалізації економіки передбачає забезпечення зба-лансованості між екологічними обмеженнями, що виступають стримуючими факторами економічного зростання, та величиною інвестиційного забезпечення як одного з факторів поліпшення конкурентоздатності національної економіки в цілому. Стратегічну роль в житті суспільства стали відігравати галузі, що базуються на так званих високих інно-ваційних технологіях, а також галузі, що першочергово задовольняють потреби людей [2].

Підприємства впроваджують інновації паралельно з науково-дослідними та техніко-конструкторськими роботами. У сучасних умовах високої конкуренції, на всіх ринках, інтереси споживачів лежать в основі інноваційного процесу. Вміння передбачати майбутні потреби споживачів і виготовляти продукцію відповідно до них дозволяє підприємствам гарантовано отримувати надприбуток [2, с. 72]. Стратегія розвитку інноваційної діяльності підприємства – це комплекс управлінських рішень, що впливають на інноваційну діяльність підприємства з довгостроковими наслідками. Існує три аспекти інноваційної стратегії компанії, що впливають на ефективність її розвитку:

1. Загальна увага керівництва до інновацій.
2. Бачення того, як будуть розвиватися промисловість і організація.
3. Прийняття рішень про те, з ким конкурувати і з ким працювати. Включення постачальників або споживачів в процес інноваційного розвитку призведе до збільшення обсягу наявної інформації, досвіду і знань [3].

Досвід розвинених країн свідчить, що досягнення високої якості життя і певного рівня споживання можливе лише на засадах інноваційного розвитку економіки країни в цілому. Стратегічним завданням нашої держави в цьому процесі має стати запровадження інституцій, які здатні створити належні умови для

ефективного запозичення найкращих інноваційних продуктів та просування їх у діяльність вітчизняних підприємств.

Список літератури

1. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. Ефективна економіка. 2020, №3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf (дата звернення 27.06.2022).
2. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»* 20 (2021). С. 19-24.
3. Литюга Ю. В., Корощенко Ю. М. Активізація інноваційних процесів сучасних підприємств. Економіка підприємства: теорія та практика: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.- практ. конф., м. Київ, 12–13 жовт. 2020 р. Київ: КНЕУ, 2020. С. 71–72.
4. Алексеев А. Р. Теоретичні основи технічного переозброєння виробництва як напрям інноваційного розвитку підприємства URL: http://www.confcontact.com/eim2021/3_Alekseyev.pdf

СЕКЦІЯ 4
SECTION 4

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА
ECONOMIC CYBERNETICS

УДК 339.138

Гадецька З. М.

к. т. н., доцент,
доцент кафедри моделювання економіки і бізнесу,
Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЙ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

Невід’ємними складовими успішного функціонування будь-якого підприємства на ринку є розвиток маркетингових інтернет-комунікацій і стратегій та ефективне застосування сучасних цифрових технологій маркетингу.

Аби утримувати своїх клієнтів, більше недостатньо мати вигідне місце розташування або гарний дизайн приміщення, необхідно забезпечити найбільш можливу поінформованість для всіх потенційних споживачів та заявити про переваги, які вони отримують, користуючись саме цим сервісом.

Тому попри всі складності, все більше число українських компаній включають інтернет-комунікації та технології цифрового маркетингу у стратегію своєї діяльності. Для багатьох питань вже полягає не в тому, чи варто використовувати Інтернет, а в тому, який бюджет на це виділити і як його розподілити. Підривний ріст числа користувачів Інтернет відкриває для цього нові можливості для взаємодії з потенційними клієнтами й виводить цифровий маркетинг на якісно новий рівень.

Одним із найбільш ефективних каналів інтернет-комунікацій і інструментом цифрового маркетингу сьогодні все ще залишаються Веб-сайти. Веб-сайт є необхідним атрибутом будь-якого підприємства, а для компаній, що здійснюють свою діяльність в Інтернеті, він є основним інструментом для ведення бізнесу. Веб-сайт являє собою сукупність програмних, інформаційних, а також медійних засобів, які логічно пов'язані між собою. За наявності власного веб-сайту зростає ефективність проведених в мережі Інтернет комунікаційних заходів, оскільки будь-який комунікаційний носій може містити посилання на електронний ресурс підприємства.

Офіційної класифікації Веб-сайтів в Інтернеті не існує, але є основні характеристики та критерії, за якими можна розділити існуючі сайти: за особливостями функціональності, застосованими технологіями, обсягами контенту, мірі інтерактивності, тривалості життєвого циклу, а також за призначенням для вирішення певних бізнес-задач [1].

Створення сайту, безумовно, є ключовим моментом в роботі он-лайн, але можна також домогтися набагато більшого, використовуючи ще додаткові можливості. Сьогодні з'явився ще один ефективний інструмент он-лайн комунікації із клієнтами – посадкові сторінки (або landing page). Посадкова сторінка виглядає так само, як і сайт, але працює вона трохи інакше. Лендінг Пейдж (landing page) або просто «Лендінг» – це особливий тип сайтів, оптимізованих для спонукання інтернет-користувачів до дії [2]. У цифровому маркетингу посадкові сторінки служать конкретній меті – скачуванню програм, оформлення підписок, купівлі товарів та ін. На відміну від призначення сайту, посадкова сторінка служить всього одній чітко визначеній меті – переконання користувачів виконати одну певну дію.

Інтернет-комунікації та цифровий маркетинг в Україні розвиваються дуже стрімко, оскільки на ринок виходять закордонні компанії з потужним веб-представництвом, численні мультинаціональні інтернет-магазини, якими українці користуються вже сьогодні. Аби скласти їм гідну конкуренцію, вітчизняний бізнес має звернути більше уваги на інструменти цифрового маркетингу та вивчити його основні тренди та інтернет-комунікації, обираючи якісні інтернет-стратегії для свого підприємства, борючись за клієнта та власне процвітання.

Список літератури

1. Забарна Е. М. Система та критерії маркетингового аналізу сайтів вищих навчальних закладів. *Ефективна економіка*. 2013. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1748>.

2. Що таке Landing page. URL: <https://rayon.in.ua/news/508848-shcho-take-landing-page-dlya-chogo-potriben-odnostorinkoviy-sayt>.

Касянюк Ю. А.
магістрант,
студентка групи БО2121,
Український державний університет
науки і технологій

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Стан дебіторської заборгованості значно впливає на фінансовий результат діяльності підприємства. Удосконалення та оптимізація процесів обліку заборгованості приносить багато переваг для поліпшення фінансового стану та безумовно є важливою частиною успішного бізнесу. Дебіторська заборгованість - важливий чинник для підприємств будь-якого розміру, адже несвоєчасна сплата платежів негативно впливає на грошовий потік.

Проблеми виникнення простроченої дебіторської заборгованості є досить різноманітними, серед них можна варто виділити наступні:

- Відсутність достовірної інформації про терміни погашення зобов'язань;
- Не проводиться оцінка кредитоспроможності покупців;
- Безсистемний підхід до вибору клієнтів;
- Брак проведення інвентаризації заборгованості;
- Недостатньо розроблений графік документообігу, що ускладнює роботу з контрагентами;
- Фінансово ненадійна клієнтська база
- Не визначено послідовні дії з простроченою заборгованістю;

Для вдосконалення обліку пропоную наступні дії, щодо покращення процесу дебіторської заборгованості:

1) Зрозумілі та чіткі способи отримання та сплати рахунків

Перш ніж вжити відповідні заходи, щодо простроченої заборгованості, необхідно бути впевненим в тому, що клієнт отримав рахунок-фактуру і розуміє спосіб його оплати.

2) Попередній аванс вартості послуг чи товарів

Аванс гарантує повну оплату, тому для дебіторів з найбільшим ступенем ризику слід застосовувати передоплату або пропонувати акредитивну форму розрахунків.

3) Проведення інвентаризації

Інвентаризація дебіторської заборгованості дозволяє виявити сумнівні та безнадійні борги. Результати інвентаризації необхідно використовувати як інформаційна база для створення резерву щодо сумнівних боргів та списання дебіторської заборгованості.

4) Щотижнева звітність

Вчасний моніторинг та оцінка стану дебіторської заборгованості повинні стати невід'ємною частиною обліку. Адже чим раніше будуть виявлені помилки, тим швидше їх можна виправити, і тим менше ймовірність того, що вони спричинять серйозні проблеми для підприємства.

5) Невеликі знижки як стимул для покупців

Запропонувавши невелику знижку можна стимулювати своїх клієнтів платити швидше.

6) Відправка нагадувань про оплату

Значна частина найкращих методів стягнення дебіторської заборгованості полягає в тому, що клієнтам просто потрібно нагадати про сплату рахунку.

7) Точні дані клієнтів

Неточні облікові записи клієнтів призводять до помилок у рахунках-фактурах, втрачених рахунків і більше прострочених платежів, тому прибутковий процес дебіторської заборгованості можливий лише за умови точної та актуальної інформації.

Грамотне управління та контроль за станом дебіторської заборгованості у сучасних умовах відіграє найважливішу роль в ефективності господарської діяльності. Від цих розрахунків багато в чому залежить його платоспроможність, фінансове становище та інвестиційна привабливість. Вжиття відповідних заходів для управління, моніторингу та покращення обороту дебіторської заборгованості є ключем до здорового грошового потоку.

УДК 657.6

Новіченко Л. С.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ПОДІЇ ПІСЛЯ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ ТА ЇХ ОЦІНКА АУДИТОРОМ

При проведенні аудиту важливим є питання вивчення та оцінки впливу подій після звітного періоду на фінансову звітність підприємства. Аудитор на основі застосованих аудиторських процедур, повинен отримати повні та достатні докази того, що події після звітного періоду виявлені в повному обсязі, проаналізовано їх вплив на показники звітності та враховано при висловленні думки аудитором. Концептуальні основи фінансового звітування містять перелік інформації щодо подій після дати балансу, які повинні належним чином розкриватися у примітках до фінансової звітності.

Так МСБО 10 «Події після звітного періоду» встановлює два типи подій після звітного періоду: «а) події, які свідчать про умови, що існували на кінець звітного періоду (події, які вимагають коригування після звітного періоду); б) події, які свідчать про умови, що виникли після звітного періоду» [1]. Перший тип подій після звітного періоду вимагає внесення змін до фінансової звітності, а другий тип подій не призводить до коригування показників фінансової звітності, але повинен розкриватися у примітках до фінансової звітності. Відповідно аудитором має здійснюватися оцінка подій після звітного періоду, перевірка належного їх врахування при складанні фінансової звітності та повноти розкриття таких подій у примітках до річної фінансової звітності.

Положеннями МСА 560 «Події після звітного періоду» передбачено, що аудитор повинен виконати аудиторські процедури стосовно трьох типів подій після звітного

періоду: «1) події, що відбуваються у період між датою фінансової звітності та датою звіту аудитора; 2) факти, що стали відомі аудитору після дати звіту аудитора, але до дати оприлюднення фінансової звітності; 3) факти, що стали відомі аудитору після оприлюднення фінансової звітності» [2].

При ідентифікації та перевірці подій, що відбуваються у період між датою фінансової звітності та датою звіту аудитора доцільно застосовувати такі аудиторські процедури: огляд, тестування бухгалтерських записів та операцій, які відбуваються між звітною датою та датою звіту аудитора, перевірка правильності здійснення закриття періоду, оцінка динаміки погашення дебіторської заборгованості за даний період, ознайомлення та аналіз показників проміжної фінансової звітності, аналіз судових справ та їх зміна в період між датою фінансової звітності та датою звіту аудитора, вивчення протоколів зборів учасників. На основі виконання зазначених процедур аудитор повинен скласти робочі документи, які дозволять в подальшому оцінити та висловити думку про повноту розкриття інформації про події після звітного періоду у примітках до фінансової звітності.

Якщо аудитору стали відомі факти після дати звіту аудитора, які впливають на показники фінансової звітності, але до дати оприлюднення фінансової звітності аудитор повинен обговорити дане питання з управлінським персоналом та визначити чи є потреба у внесенні змін до фінансової звітності. В даному випадку можуть застосовуватися такі аудиторські процедури: запит, перевірка, огляд. При цьому у випадку внесення змін до фінансової звітності аудитор має надати новий звіт аудитора стосовно зміненої фінансової звітності.

При встановленні фактів, які стали відомі аудитору після оприлюднення фінансової звітності та їх впливу на висловлену думку, аудитор повинен обговорити це питання з управлінським персоналом та при внесенні змін до фінансової звітності надати новий звіт аудитора стосовно внесених змін. Крім того, відповідно до вимог МСА 560 «Події після звітного періоду» «аудитор повинен включити до нового або зміненого звіту аудитора пояснювальний параграф або пояснювальний параграф з інших питань, що містить посилання на примітку в фінансовій звітності, в якій більш докладно зазначається причина зміни раніше оприлюдненої фінансової звітності та попереднього звіту аудитора, наданого аудитором» [2].

Отже, оцінка аудитором розкриття підприємством інформації про вплив подальших подій на показники його функціонування, фінансовий стан та майбутні економічні показники діяльності вимагає здійснення відповідних аудиторських процедур. У випадку виявлення суттєвого впливу подій після звітного періоду та їх неналежного розкриття у примітках до фінансової звітності відповідно до вимог застосованої концептуальної основи фінансового звітування думка аудитора може бути модифікована або аудитор буде надавати новий звіт аудитора.

Список літератури

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 10 «Події після звітного періоду». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 року. Частина 1. К.: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2018. 1141 с.

УДК 336.221.4 (477)

Моргуненко А.

здобувач вищої освіти
третього (доктор філософії) рівня,
Державний податковий університет,
Мазіна О. І.

к.е.н., доцент кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет

РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПІДХОДУ ОЕСР В УМОВАХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Сучасні тенденції національної економіки та ефективності регулювання трансфертного ціноутворення в умовах воєнного стану актуалізують питання відображення вартісних критеріїв операцій з трансфертного ціноутворення. Поряд з цим, нинішня ситуація України матиме серйозний вплив на зовнішньо-економічні операції. Майже всі суб'єкти господарювання готуються до серйозних знижень прибутку, якщо не значних збитків та скорочень, через напружені ланцюги поставок і переміщення попиту на їхні продукти та послуги.

Мета роботи полягає у тому, щоб проаналізувати світову практику регулювання трансфертних операцій кризового стану, з подальшою пропозицією механізму аналізу та документування контрольованих операцій.

В рамках аналізу світової методології та використання розробленої методики в рамках кризового стану основою інформаційної бази є науковий фундамент вітчизняних дослідників, а також літературні джерела та настанови Організації економічного співробітництва та розвитку, щодо кризових викликів. Так, при виконанні дослідження використано історико-діалектичний підхід, що допомогло прослідкувати тенденцію в світі та механізми адміністрування світових стандартів.

Реалізація податкової законодавства та виклики, що відбуваються в економічному середовищі країни створюють чимало проблем в питаннях трансфертного ціноутворення, що суттєво впливає на визначення розміру оподаткованого прибутку суб'єктами господарювання та відповідно визначенню даного прибутку у відповідності до прибутку сформованого на умовах відкритих ринкових відносин незалежними компаніями. В результаті чого податкові органи, згодні з твердженням, що компанії які підпадають під контроль з трансфертного ціноутворення, як і незалежні підприємства, можуть зазнавати реальних збитків через несприятливі економічні умови та інші законні бізнес виклики спричиненні військовою агресією, що й підіймає важливе питання дієвого механізму реагування на кризові становища.

Світовою спільнотою розроблено практику з огляду на два великих економічних потрясіння. По-перше, 2008 р. серйозна неліквідність фінансових ринків створила перешкоди для економічної діяльності; По-друге, всесвітнє поширення COVID-19 у 2020 році призвело до ще сильнішого шоку для економіки, оскільки працівники в усьому світі перейшли на самокарантин, щоб зменшити поширення хвороби [1].

З огляду на проблематику кризи 2008 року, провідними аудиторами KPMG було проаналізовано виклики світової кризи та опубліковано збірник рекомендацій регулювання трансфертних операції «Планування відновлення з вивченням

трансфертного ціноутворення в нинішніх умовах і за його межами» (Planning for the recovery examining transfer pricing in the current environment and beyond, 2009 p.) [2].

Так дані підходи було запропоновано, а в подальшому імплементовано у Настанови ОЕСР з трансфертного ціноутворення, 2017 р., де надано практичний комплекс аналізу, що супроводжується складанням документації, яку веде платник податків, з урахуванням підходу до ціноутворення на ринкових умовах, який в свою чергу повинен ґрунтуватися на інформації, яка була в розумних межах доступна на той момент (пункт 3.69 Керівництва ОЕСР з трансфертного ціноутворення) [3].

Отже на практиці даний підхід допоможе підтримати думку про те, що будь-який результат, який не залежить від комерційної діяльності, може бути викликаний бізнес-середовищем, яке сформувався за межами трансфертного ціноутворення.

За даними Світового банку «Війна в регіоні» говориться, що регіон Східної Європи, який включає Україну, Білорусь та Молдову, за прогнозами продемонструє скорочення ВВП на 30,7%. Детальне зображення у відсотковому значенні скорочення вартості державних облігацій, подано на рис.1.

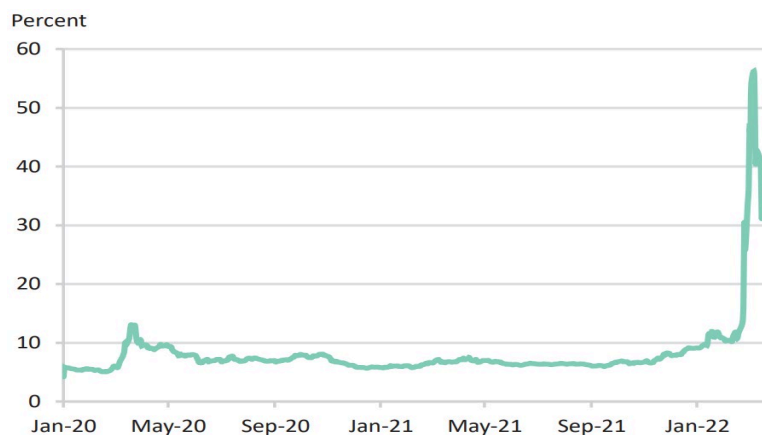

Рис. 1. Індекс облігацій України за даними Bloomberg [5]

Джерело: Складено за даними The World Bank's «War in the Region»

Результати позапланових опитувань, що провів Національний банк, свідчать про зниження кількості підприємств, які повністю припинили свою діяльність. Так, якщо в перші тижні березня частка цих підприємств перевищувала 30%, то на початку квітня – зменшилася до 23%. [4].

Зрозуміло, що такий економічний спад вплине на трансферні ціни, аналіз та документацію групи. Проте ландшафт трансфертного ціноутворення у 2022 році суттєво відрізняється від попередніх економічних спадів. Зокрема, наразі діють розроблені практики щодо аналізу економічних потрясінь, та рівень контролю за трансфертним ціноутворенням високий на всіх ринках. Показником даного твердження може слугувати, стрімке збільшення проведених перевірок контролюючим органом України, з врахуванням меншої кількості людино-годин.

Отже, з метою належного аналізу контрольованих операцій під час кризового стану в країні, податкове планування зазнає значних змін. Розроблені практики, щодо мінімізації наслідків бізнес-рішень, провідними країнами світу повинні стати дієвим механізмом зниження ризику, проте не є єдиним в українських реаліях

Таким чином, практика ОЕСР є суттєвим методичним забезпеченням проведення аналізу контрольованих операцій за 2022 рік, надає правильний вектор та чітко визначений механізм адаптації до нового економічного середовища. Що в свою

чергу, дасть можливість розподілити ресурси суб'єктів господарювання, на основі ретельної оцінки фактів та обставин.

Список літератури

1. St. Louis Fed Economic News Index: Real GDP Nowcast. Percent Change at Annual Rate, Quarterly, Seasonally Adjusted Annual Rate. Q2.2022. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/GDPNOW>

2. Planning for the recovery examining transfer pricing in the current environment and beyond. 2009 р. KPMG. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2009/12/Planning-recovery-200909-o.pdf>.

3. OECD Transfer Pricing Guidelines for multinational Enterprises and Tax Administrations. OECD. 2017. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2017_tpg-2017-en.

4. Національний банк України, URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-pro-potochniy-stan-ta-perspektivi-ekonomiki-ukrayini>

5. The World Bank's. War in the Region. Spring 2022. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37268>

УДК 657: 504.03:004

Лепетан І. М.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Вінницький національний аграрний університет

ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИМСТВ

Сьогодні в усьому світі спостерігається стрімкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій, впровадження нових ідей, перехід до нових можливостей та засобів зв'язку. Для того, щоб надавати якісні послуги та обслуговувати потреби громадян, потрібно відмовлятися від застарілих методів обробки інформації та відповідати сучасним вимогам.

Блокчейн – (від англ. *blockchain*, дослівно перекладається як «ланцюг блоків») це спосіб зберігання даних або цифровий реєстр транзакцій, угод, контрактів та будь-яких даних, які потребують використання окремих незалежних записів. Головною відмінністю блокчейна від класичних реєстрів є одночасне збереження даних в декількох місцях, які розподілені серед певної кількості вузлів (комп'ютерів) без прив'язки до конкретної локації. Будь-який користувач цієї мережі може мати доступ до актуальної версії реєстру [1].

Основна функція блокчейн-технології розширюється, що дає змогу її впроваджувати у багато різноманітних сфер, а саме: охорона здоров'я, транспорт, страхування і логістика, державне управління та фінанси, криптовалюти і системи платежів (у т. ч. міжнародних), фінансова й банківська сфера, ідентифікація фізичних осіб і активів, юридичні послуги, краудфандінг, електронна комерція, продаж програмних додатків, управління подорожами, ігровий бізнес та казино, добродійність і пожертви, освіта, енергетика, ринки капіталу, роздрібна торгівля, технології, будівництво, медіа та телекомунікації, а також податки, бухгалтерський

облік і аудит. При цьому доцільність застосування блокчейну для кожного виду діяльності залежить від технологічної зрілості компанії, діючих стандартів й державного регулювання [3, с. 9].

Не варто забувати і про екологічну діяльність суб'єкта господарювання, яка покликана забезпечити цілісність біологічних і фізичних природних систем через збереження здібностей до самовідновлення та динамічної адаптації таких систем до змін. Інформаційним джерелом щодо кількості та якості природних систем на мікроекономічному рівні може бути система бухгалтерського обліку.

Відображення в бухгалтерському обліку підприємства операцій, пов'язаних з його екологічною діяльністю, дозволить формувати інформацію про екологічне управління підприємством і оприлюднювати її з метою інформування громадськості про результати такої діяльності, що є одним з факторів формування ділового іміджу та сприяє зміцненню економічної безпеки на локальному та глобальному рівнях.

Вітчизняний бухгалтерський облік ґрунтується на застарілих принципах і методах, які не відповідають вимогам сьогодення та суперечать новій цифровій економіці, основне місце у якій належить інформаційним технологіям. Технологія обробки, збереження, передачі та накопичення інформації потребують трансформації. Саме тому блокчейн-технологія, яка навіть термінологічно корелює з категоріями бухгалтерського обліку, розглядається як поштовх до змін у методології його ведення.

С. Гьоктен і Б. Йосдорган вважають технологію блокчейну дуже перспективною стосовно майбутнього бухгалтерського обліку, особливо в розвитку більш прогресивного програмного забезпечення [5, с. 429].

Шишкова Н.Л. вказує на такі напрями впровадження блокчейну в облікову практику, як нормативний, техніко-технологічний, методичний, організаційний, а також наступні етапи його застосування: підготовчий, впровадження і використання [2].

Дійсно, блокчейн-технологія вносить корективи у елементи методу бухгалтерського обліку. Передусім мова йде про документування – потреба у паперових копіях, а також багатьох видах документів, які зараз забезпечують реальність проведеної операції, відпаде. Баланс і звітність можна буде формувати повністю автоматизовано у режимі реального часу, не очікуючи закінчення звітного періоду. Також прискориться процес роботи з документами, а їх зберігання стане безпечнішим та більш надійним. Зросте оперативність проведення інвентаризації, достовірність даних для її здійснення.

Блокчейн ґрунтується на принципі потрійного запису, який заміняє узвичаєний подвійний запис. Використовуючи блокчейн-технологію для ведення обліку, до традиційного подвійного запису на рахунках додається третій – підтвердження транзакції через розподілену книгу (криптографічна перевірка і «запечаткування»); «звичайний облік за подвійним записом, де бухгалтерські записи сторін операції доповнюються криптографічним «опечатуванням» третьою стороною (блокчейном)» [4, с. 10]. Таким чином зростає довіра до даних з боку третіх осіб, незалежних державних аудиторів, банків, фіскальних і судових органів, автоматично відбувається перевірка фінансової інформації, боротьба з внутрішніми фінансовими крадіжками.

Найперспективнішими напрямами для застосування технології блокчейн щодо бухгалтерському обліку екологічної діяльності є: розрахунки з контрагентами (дебіторська й кредиторська заборгованість, у т. ч. міжнародні угоди, закупівлі); оперативний облік та звітність у режимі реального часу; робота з документами та їх

зберігання; рух екологічних активів всередині підприємства; розрахунок і сплата податків; облік екологічних зобов'язань; облік відходів.

Таким чином, застосування блокчейну в обліку екологічної діяльності забезпечить можливість проведення контролю і аудиту, а також підвищить швидкість доступу до інформації, рівень її цілісності, доказовості, економії часових витрат. Крім цього, за допомогою контролю можна легко відстежити й ідентифікувати протиправні дії і шахрайство.

Список літератури

1. Карпенко А., Осьмак А. Цифрова технологія «блокчейн» в державному управлінні: сутність, переваги та ризики застосування. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2017. Вип. 21. С. 20-28.

2. Шишкова Н.Л. Перспективи впровадження блокчейну в бухгалтерському обліку. *Accounting and Finance*. 2018. № 2 (80). С. 61-68.

3. Carson B., Romanelli G., Walsh P., Zhumaev A. Blockchain beyond the hype: What is the strategic business value? *Digital McKinsey*. 2018. №. 6. Pp. 1-13.

4. Distributed ledger technology in payments, clearing, and settlement / D.Mills, K.Wang, B.Malone, A.Ravi, J.Marquardt, C.Chen, A.Badev and others. Washington: Divisions of Research & Statistics and Monetary Affairs Federal Reserve Board, 2016. 34 p.

5. Gökten S., Özdoğan B. The Doors Are Opening for the New Pedigree: A Futuristic View for the Effects of Blockchain Technology on Accounting Applications. *Digital Business Strategies in Blockchain Ecosystems Transformational Design and Future of Global Business*. 2020. P. 425-438.

УДК 657.338

Сначов М. П.

к. т. н, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Український державний університет науки і технологій

Ломтева І. М.

ст. викладач кафедри обліку і оподаткування,
Український державний університет науки і технологій

СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В СТРАТЕГІЇ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»

Одним із актуальних завдань подальших реформ АТ «Укрзалізниця» є створення ефективної системи стратегічного управління. Всі проведені до 2019 року заходи майже не давали бажаних результатів і наявні стратегії та структури управління товариством були недосконалими. Товариство мало певні стратегії розвитку, без чіткого стратегічного плану реформ галузі [1], який був розроблений на базі нової стратегії АТ «Укрзалізниця» [2] та Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [3].

Транспортна стратегія України [3] передбачає заходи, які вимагають створення в АТ «Укрзалізниця» ефективної системи управлінського обліку з метою збільшення ефективності та конкурентоспроможності товариства, посилення взаємодії між державним та приватним сектором, проведення необхідних реформ, у тому числі запровадження децентралізації [3], що передбачає передачу відповідальності в наявні та знов створені центри відповідальності у складі АТ «Укрзалізниця». При

цьому самою проблемною ланкою у складі товариства залишаються збиткові пасажирські перевезення, в першу чергу приміські. Стратегія [3] визначає основні напрями покращення якості надання транспортних послуг до європейських стандартів, значне поліпшення систем управління, проведення адміністративної реформи, запровадження корпоративного управління у державному секторі економіки. Всі ці питання функціонування АТ «Укрзалізниця» є прерогативою сучасної системи управлінського обліку.

Певною деталізацією стратегії [3] є стратегія АТ «Укрзалізниця» [2], яка визначає базові стратегічні напрямки, альтернативи і пріоритети товариства та шляхи їх впровадження до 2023 року, причому зазначені в цієї стратегії прогностичні цілі та оцінки погоджувалися з наявними на той час або майбутніми стратегіями товариства. На основі цієї стратегії був розроблений План заходів із впровадження даної стратегії [1] з деталізацією необхідних ресурсів, можливостей і часових рамок, а також порядок контролю її реалізації. Дані нормативні документи також передбачають створення в АТ «Укрзалізниця» сучасної ефективної системи управління, що, своєю чергою, передбачає створення дієвої системи стратегічного управлінського обліку.

Розробка стратегії [2] ґрунтувалася на SWOT-аналізі, проведення якого передбачає підготовку для АТ «Укрзалізниця» спеціалістів із SWOT-аналізу, наприклад, в навчальній дисципліні «Стратегічний управлінський облік».

План реформування залізничного транспорту [1] передбачає заходи, які також стосуються питань управлінського обліку в АТ «Укрзалізниця»:

1. У частині пасажирських перевезень – виокремлення стабільно збиткових пасажирських перевезень, та визначення джерел їх фінансування. З позицій управлінського обліку утримання на підприємстві збиткового сегмента є доцільним, якщо він на певний час забезпечує підприємству будь-який маржинальний дохід для покриття частки його постійних витрат, які не можна усунути в процесі господарської діяльності даного підприємства.

2. У частині структурної реформи АТ «Укрзалізниця» та підготовки товариства до запуску конкурентного ринку залізничних перевезень:

а) підготовка вертикалі локомотивного господарства до розподілу вертикалей інфраструктури, пасажирських, вантажних перевезень;

б) розроблення порядків взаємодії вертикалей у сфері перевезень (послуги тяги), ремонту та обслуговування тягового рухомого складу;

в) утворення нових центрів відповідальності: філії вантажних перевезень; вагоноремонтної і локомотиворемонтної компаній тощо.

Оскільки Україна обрала європейський шлях розвитку економіки, подальше реформування АТ «Укрзалізниця» є доцільним і актуальним. При цьому одним із можливих шляхів стратегічного розвитку товариства стає впровадження в управління системи стратегічного управлінського обліку.

Список літератури

1. План заходів з реформування залізничного транспорту: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1411-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1411-2019-%D1%80#Text>.

2. Стратегія АТ «Укрзалізниця» на 2019-2023 роки. URL: <https://cutt.ly/UKUfljl>.

3. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р. Дата оновлення 07.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>.

Бороденко Т. М.
к.е.н., асистент кафедри
фінансів імені В. Федосова
ДВНЗ «Київський національний
університет імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСОВА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Останнім десятиліттям спостерігається підвищений інтерес до проблем реформування фінансових основ місцевого самоврядування в Україні, що зумовлене гострою потребою в посиленні впливу населення на підготовку та прийняття публічних рішень, необхідністю формування інфраструктури місцевого самоврядування за європейськими стандартами. Органи місцевого самоврядування повинні мати, крім права, ще й реальну здатність вирішувати частину публічних справ своїм коштом [1, с. 62].

Проблемою органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) є фінансова незалежність від центральних органів влади і здатність самостійно вирішувати, куди спрямовувати ресурси. Одним із варіантів зміни цієї ситуації стала реформа децентралізації, яка розпочала діяти з 2014 року з прийняттям Законів України «Про співробітництво територіальних громад» й «Про добровільне об'єднання територіальних громад», формування Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади та внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів щодо фінансової децентралізації.

Важливим завданням реформи є збільшення фінансових показників місцевих бюджетів та передача ОМС широкого кола повноважень. З моменту запровадження реформи спостерігаємо позитивну тенденцію зміни у сторону збільшення частки податкових надходжень та зменшення частки державних трансфертів у місцевих бюджетах (рис. 1). Потрібно зменшувати й надалі вплив субвенцій, через який органи місцевого самоврядування втрачають певний ступінь свободи реалізовувати власну бюджетну політику. [2; с.155]

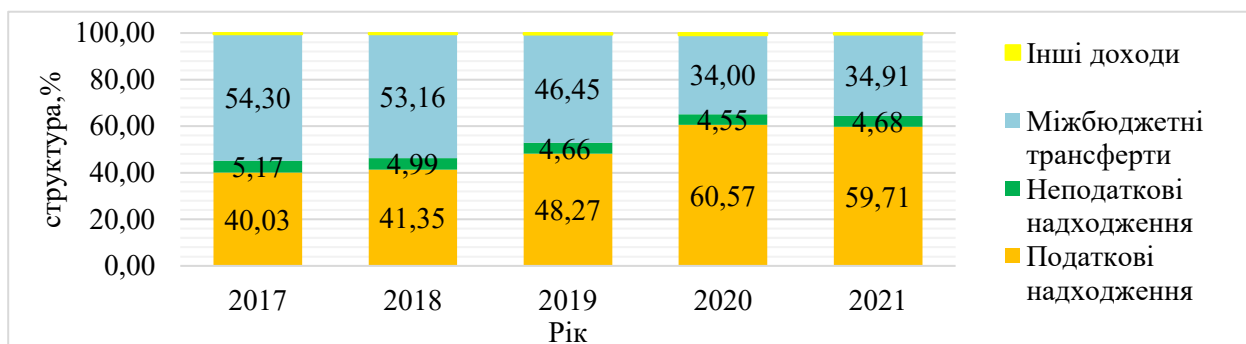

Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів України, % [3, 4]

Зазвичай органи місцевого самоврядування можуть вибирати місцеві податки і збори з переліку, визначеному в чинному законодавстві. Пропонуємо надати їм

компетенцію самостійно запроваджувати податки та збори залежно від різних чинників. Для самостійності місцевих бюджетів – це найефективніший спосіб організації податкових відносин на місцях. Хоча противники цієї ідеї можуть називати її неприпустимою [5, с. 47] і доводити, що така ініціатива буде розвивати розкол, адже ухвалюючи рішення в місцевому оподаткуванні, органи влади керуватимуться певними вигодами.

Зміна фінансової незалежності ОМС вплинула на структуру видатків з місцевих бюджетів. Фокус місцевих видатків з 2017 року суттєво змістився на користь освітнього напрямку з 27.5% до 43.7% у 2021 р.. Тим самим, видатки на соціальний захист та охорону здоров'я за останніх 5 років зменшилися у грошовому вимірі у понад 3.5 рази. (див. рис. 2).

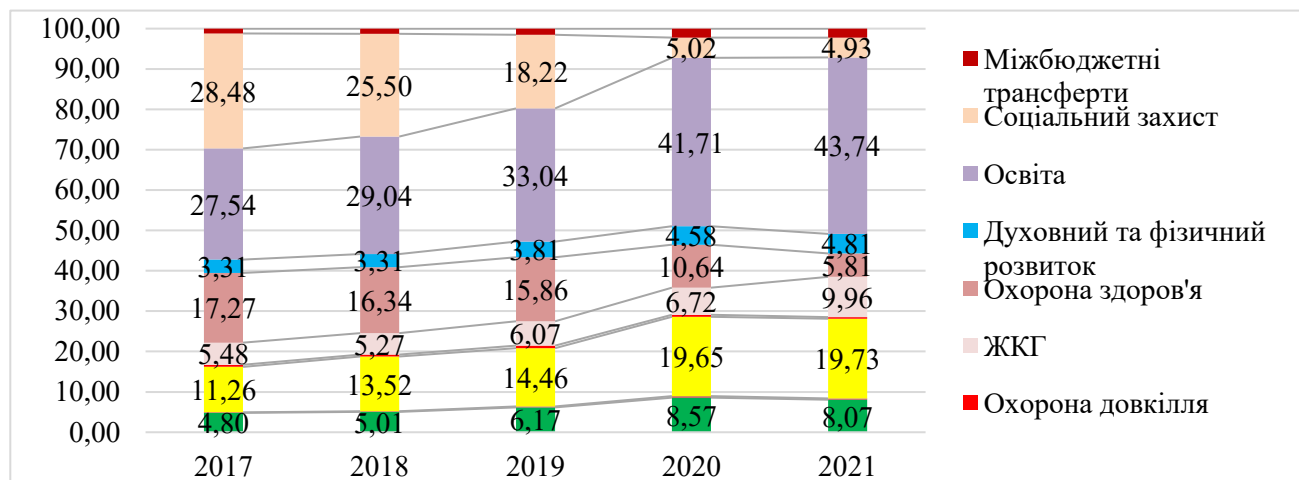

Рис. 2. Структура видатків місцевих бюджетів України, % [3, 4]

На основі проведеного аналізу часток бюджетів ОМС у зведеному бюджеті та статей доходів й видатків місцевих бюджетів можна дійти до висновку про те, що фінансова децентралізація значною мірою вплинула на усі складові бюджетів сформованих об'єднаних територіальних громад.

Реформування здійснюється шляхом внесення відповідних змін до оптимізації адміністративно-територіального устрою, напрямів соціально-економічного розвитку, що зумовлює необхідність відповідних змін у системі управління місцевими фінансами.

Хоч фінансова децентралізація стає інструментом збільшення фінансових можливостей економічного середовища та покращення інфраструктури об'єднаних територіальних громад, що дозволить забезпечити високий рівень суспільних послуг, соціального захисту та задоволення потреб населення громад, та її розвиток потребує обдуманих та виважених кроків до вирішення присутніх на сучасному етапі проблем, як стратегічного, так і оперативного характеру, що можуть сформуватися в значні ризики для місцевих бюджетів надалі.

Список літератури

1. Трещов М. Децентралізація як засіб ресурсної самодостатності територіальних громад : теоретичний аспект. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 2. С. 60–69.

2. Письменний, В. В. Забезпечення самостійності місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2021. № 1 (76). С. 144–156.

3. Статистичний збірник Міністерства фінансів «Бюджет України». Міністерство фінансів України – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>
4. Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет». Міністерство фінансів України – Режим доступу: <https://openbudget.gov.ua/>
5. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів : монографія / За ред. І. О. Луніної. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2010. 320 с

УДК 336.71

Курінна О. В.

старший викладач кафедри фінансів та обліку,
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського

НАПРЯМИ РОБОТИ БАНКІВ З ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ

Якість кредитного портфеля – основа фінансової стійкості банківської установи. У період турбулентності більшість позичальників відчують складнощі з обслуговуванням та своєчасним погашенням кредитів. Зростання частки проблемних кредитів може в кінцевому підсумку призвести до того, що банку доведеться призупинити свою діяльність.

Причини виникнення проблемних кредитів – це реалізовані кредитні ризики, деякі з яких можуть бути викликані діями самого клієнта, деякі виникають з вини банку, коли неправильно організована кредитна робота, неефективно проводиться аналіз кредитоспроможності тощо. Також проблемні кредити можуть виникати під впливом зовнішніх зобов'язань, таких як макроекономічна нестабільність, невиконання умов договорів контрагентами.

Роботу з проблемними кредитами необхідно проводити за трьома напрямками [1]:

- 1) реструктуризація заборгованості;
- 2) стягнення заборгованості (при неможливості реструктуризації);
- 3) продаж проблемного кредитного портфеля.

Реструктуризація кредиту найчастіше проводиться за заявою позичальника, а в окремих випадках ініціатором даного процесу може виступати сам банк. Оформляється реструктуризація або укладенням нового кредитного договору, або в якості додаткової угоди до старої. Зниження платежів за кредитом може проводитися в результаті внесення в кредитний договір таких умов, як пролонгація кредиту і запровадження «кредитних канікул», зміна схеми нарахування відсотків, погашення з дисконтом, коли списується частина боргу у випадку дострокового погашення кредиту, а також зниження відсоткової ставки. Реструктуризація кредиту дозволяє позичальнику виграти час для відновлення платоспроможності, а банку – зберегти прийнятну категорію якості кредиту, отримувати відсотки і в кінцевому підсумку повернути максимальну частину основного боргу. При прийнятті рішення про реструктуризацію кредиту банк оцінює фінансовий стан позичальника, прогноз грошових потоків та перспективи відновлення бізнесу, загальний рівень кредитного навантаження, структуру боргового портфеля, готовність власників бізнесу підтримувати компанію в кризовій ситуації.

У більшості випадків поверненість при реструктуризації набагато вища, аніж при стягненні заборгованості, але, на жаль, реструктуризація не в усіх випадках можлива або доцільна. Процес примусового стягнення заборгованості починається з підготовки документації для звернення в судові органи, після чого до суду подається позовна заява про стягнення простроченої заборгованості за кредитом. Крім того, якщо за кредитним договором було передбачено заставу, то до суду подається звернення на стягнення заставленого майна. Тому при прийнятті рішення про стягнення банк оцінює забезпечення за кредитом, позицію інших кредиторів, своє становище відносно інших кредиторів, а також наявність необтяжених активів.

Одним із найбільш поширених способів повернення прострочених кредитів сьогодні є звернення до колекторських агентств. Банки організують роботу з колекторами за двома основними сценаріями [2]: 1) аутсорсинг стягнення боргів кредитної організації, тобто права вимоги простроченого кредиту залишаються у банку; 2) переуступка прав вимоги боргів за кредитами (цесія).

Продаж портфеля проблемних кредитів – досить швидкий спосіб оздоровлення банківського балансу і поліпшення якості кредитного портфеля. Приймаючи рішення про продаж проблемної заборгованості, банк здійснює оцінку перспектив стягнення (строки, суми тощо), затрат на стягнення, співвідношення ціни портфеля та його реальної вартості з урахуванням перспектив стягнення, затрат і створених резервів.

Із зазначених методів роботи з проблемними кредитами банк обирає той, який найбільш ефективно дозволяє санувати кредитний портфель і поліпшувати його якість. Крім того, від вибору методу і налагодження системної роботи з проблемними кредитами залежать і фінансові результати діяльності банку, і його стійкість.

Таким чином, вжиття найбільш ефективних заходів дасть змогу мінімізувати кредитні ризики у банківській сфері, зменшити величину проблемної заборгованості, і, відповідно забезпечити економічне зростання держави.

Список літератури

1. Міщенко В.С. Удосконалення управління проблемними активами банків // Бібліотека економіста. URL: <http://library.if.ua/articles/article-37>.

2. Болгар Т. М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи : монографія / Т. М. Болгар – Кременчук : Видавництво ПП Щербатих О. В., 2013. – 372 с.

УДК 332.024.3

Лаврик О. Л.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

СТВОРЕННЯ ГРОШОВОЇ МАСИ ФІНАНСОВИМИ ПОСЕРЕДНИКАМИ

Грошовий обіг є досить складним явищем, а зміна маси грошей, що знаходиться в такому обороті, відчутно впливає на усі економічні процеси. У зв'язку з цим важливо осмислити сам механізм збільшення (зменшення) грошей в обороті, знайти

регулювальників, за допомогою яких можна впливати на ці явища, визначити межі і принципи такого впливу. Усе це буде складовими частинами грошово-кредитної політики [1, с.153].

Метою дослідження є організація функціонування грошово-кредитний мультиплікатора, ефективно його використання, виконання різних видів «емісія» грошей при врахуванні її важливих специфік під час розвитку економіки України.

Об'єктом дослідження є «емісія» готівкової та безготівкової грошової маси. Предметом дослідження є грошово-кредитний мультиплікатор.

Для досягнення сформульованої мети були виконані наступні методи: логічного узагальнення та експертних оцінок.

У вирішенні питань грошово-кредитної політики слід відштовхуватися від наступних базових положень.

1. Змінювати масу грошей в обороті може тільки банківська система і досягається це емісійною діяльністю НБУ і діяльністю комерційних банків. При цьому НБУ емітує готівкову і безготівкову грошову масу, а комерційні банки тільки безготівкову грошову масу. 2. Поняття «емісія» грошей і «випуск» грошей слід розрізняти. Через випуск грошей в звернення банки постійно забезпечують поточні потреби своїх клієнтів в готівкових та в безготівкових платіжах. Але оскільки одночасно з випуском грошей вони повертаються в банк, поступають назад, сума вступів перевищує суму випуску. Але тільки та частина випущених грошей, яка не забезпечена надходженнями грошей, є емісія. 3. Випуск НБУ безготівкових грошей здійснюється наступними способами: а) позиками комерційним банкам шляхом їх рефінансування; б) купівлею у комерційних банків цінних паперів; с) купівлею у комерційних банків і їх клієнтів іноземної валюти для поповнення золотовалютного резерву. Усі ці випадки супроводжуються збільшенням грошових запасів на коррахунках комерційних банків. Але це якраз свідчить про випуск безготівкових грошей. Одночасно комерційні банки по тих же каналах погашають свої зобов'язання перед НБУ, що означає вилучення безготівкових грошей з обороту. Перевищення випуску над вилученням означає емісію безготівкових грошей НБУ. Саме на суму перевищення росте загальна маса грошей в обороті. 4. У створенні безготівкових грошей беруть участь комерційні банки, проте механізм створення грошей комерційними банками інший, ніж НБУ. Він пов'язаний з грошово-кредитною мультиплікацією їх вільних резервів і депозитних вкладів. 5. Існують три види банківських резервів: обов'язковий, загальний і вільний, кожен з яких по-різному пов'язаний з грошово-кредитною мультиплікацією. Так, об'єм обов'язкового резерву встановлює НБУ (у відсотках до суми банківських пасивів), а різниця між загальним і обов'язковим резервом складає вільний резерв банку. От як раз вільний банківський резерв і є сукупність грошових коштів, які можуть бути використані банком для здійснення активних операцій. Це кредитний потенціал банку і показник його поточної ліквідності. Тепер розглянемо механізм грошово-кредитної мультиплікації [2, с.175].

Грошово-кредитний мультиплікатор – це процес створення нових банківських депозитів (чи безготівкових грошей) в процесі кредитування банками своїх клієнтів на основі додаткових (вільних) резервів, які прийшли в банк ззовні. [3, с.175].

Грошово-кредитний мультиплікатор має і кількісну визначеність: це відношення нових грошей до грошових резервів. У нашому прикладі:

$$\text{МДП} = \frac{1}{\text{частка резервів}} \quad (1.1) \quad \text{або} \quad \text{МДП} = \frac{1}{0,1} = 10$$

Норма обов'язкового резервування склала 10%. МДП – мультиплікатор грошової пропозиції. Тобто, в нашому прикладі кожна гривня резервів створює 10 нових гривень. Загальна ж кількість створених грошей може бути розрахована по формулі:

$$M = R \times \frac{1}{0,1} \quad (1.2) \quad \text{де } M - \text{кількість створених грошей; } R - \text{резерви.}$$

Звичайно, описана схема ідеальна вже тим, що окрім перерахованих вище, допускає абстрагування ще і в тому, що: 1) припускає, що усі гроші після угод поступають в банк; 2) що ніхто цих грошей, тобто депозитів, не вилучає; 3) саме банки тримають у себе тільки певну кількість резервів. Насправді грошові потоки перебувають під впливом численних чинників, що деформують грошову мультиплікацію. Але ця схема, простежує утворення нових грошових потоків, основи монетарної політики країни, що здійснює НБУ [4, с.323].

З аналізу процесу грошової мультиплікації стає особливо очевидною роль грошового резерву. У різних країнах (і банках) доля грошей, необхідних на випадок видачі вкладникові складає від 4% до 16% загальної суми вкладів [5, с.204]. Але установлює величину резерву НБУ придбаває засіб, за допомогою якого можна активно впливати на здатність комерційних банків до кредитування, тобто на здатність їх творити нові гроші, а отже втручатися в грошову пропозицію. Можна, тому виділити по-перше, контрольну функцію резерву; по-друге, функцію збільшення ліквідності банку; по-третє, полегшення інкасації (обліку) за рухом грошових потоків.

Список літератури

1. Алексєєв І.В. Гроші та кредит: навч. посібн. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 312 с.
2. Ільчук П.Г. Гроші та кредит: підручник. Львів: Сорока, 2016. 410 с.
3. Швець В.Я., Єфремова Н.Ф., Чічкань О.І. Гроші та кредит : навчальний посібник. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. 301 с.
4. Фінанси, гроші та кредит: підручник / О.О. Непочатенко ... та ін. Умань: Сочінський, 2014. 482 с.
5. Наумов А.Ф. Гроші та кредит : в Україні і міжнародній економіці (теорія, практика) : навчальний посібник. Миколаїв : В.Д. Швець, 2013. 295 с.

Лиско О. В.

к.е.н., викладач облікових дисциплін

Мельник Т. А.

викладач економічних дисциплін

ВСП Коломийський економіко-правовий коледж ДТЕУ

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Фінансова система є основою функціонування кожної країни. Від якості її формування та напрямів функціонування залежить добробут країни, рівень її конкурентних позицій на міжнародному рівні та економічне зростання в цілому. Створення досконалої фінансової системи держави – одна з основних умов функціонування економіки за будь-яких умов. Фінансова система України має

багатий досвід, є історично сформованою, складною та цікавою економічною категорією.

Пошук найбільш дієвих підходів до формування ефективної фінансової системи на основі аналізу особливостей функціонування фінансової системи в країні під час воєнного стану є важливим завданням в умовах постійної мінливості зовнішнього та внутрішнього середовищ, які нині відбуваються у економіці [1].

Моніторинг стану фінансової системи показав, що з початку вторгнення росії збитки в економіці України, в її цивільній та військовій інфраструктурі станом на 01 березня 2022 року, перевищують 560 млрд. дол. Загальні втрати економіки через війну, враховуючи як прямі, так і непрямі втрати (зниження ВВП, припинення інвестицій, вплив робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку тощо) коливаються в межах від \$ 564 млрд. до \$ 600 млрд. [2]. Щоденні втрати державного бюджету складають близько 2 млрд. грн., на жаль вони постійно зростають.

Задля забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни під час війни виконавчі на законодавчі органи влади внесли ряд змін та правила надання окремих фінансових послуг, ведення певних обмежень, спрощення ряду процедур, зменшення податкових тягарів тощо. Наразі в країні все робиться для перемоги, однак, згодом Україні буде потрібний широкомасштабний план відновлення економіки.

Урядом на період дії воєнного стану прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 року № 2120-IX. Законом встановлено податкові пільги фізичним особам-підприємцям та юридичним особам, визначено особливості нарахування окремих податків та зборів, змінено порядок справляння плати за землю.

Виклики сьогодення диктують нові вимоги функціонування фінансової системи, що й почали реалізовувати законодавчі та виконавчі органи влади. В умовах воєнного стану надзвичайно важливо забезпечити оперативне, належне та безперервне виконання місцевих бюджетів. Для забезпечення ефективного функціонування бюджетної сфери та життєво необхідних потреб жителів територіальних громад у період дії воєнного стану уряд з центральними органами виконавчої влади прийняли низку швидких, ефективних, оперативних рішень. В бюджетне законодавство внесено низку змін, які були прийняті у період дії воєнного стану.

Для країн Заходу ціна підтримки України вже іде на десятки мільярдів доларів, а попередні озвучені розрахунки фінансових потреб для відновлення України після війни обчислюються сотнями мільярдів. Ці суми складають стабільність фінансової системи України і пряму залежність від міжнародної фінансової допомоги. Без міжнародної підтримки будуть не тільки скорочені видатки, але й буде поставлено під загрозу фінансування оборони держави загалом [3].

Список літератури

1. Тімашов В. О., Севастьяненко О. В. Фінансова система України: правова характеристика та законодавче регулювання. Право і суспільство. 2021. No 2. С. 134–139.

2. Тарасовський Ю. Forbes. URL: <https://forbes.ua/news/derzhbyudzheta-ukrainicherez-viynu-vtrachae-blizko-2-mlrd-na-den-shmigal-04042022-5260>

3. Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <https://bank.gov.ua>

Чужданова М. В.

викладач кафедри економіки та менеджменту,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сучасне суспільство, в якому ми живемо, і водночас його бізнес-середовище стають дедалі складнішими, оскільки значно зросла міжнародна мобільність населення, а робочі місця більше не обмежені геополітичними кордонами. Очевидно, що контакт між різними культурами може породжувати певні перешкоди в процесі комунікації. Кожний учасник є носієм інших цінностей, звичок, стандартів та очікувань. Посилення ролі бізнесу, ІТ, Інтернету, соціальних мереж та нових медіа відкрило нові горизонти у міжкультурній комунікації. Але, навіть якщо засоби електронної комунікації швидко вдосконалюються, працювати з колегою в іншій країні, не намагаючись зрозуміти його систему цінностей і звичок, не так просто.

Суспільство формується через спілкування між індивідами. Певна форма комунікації через певний проміжок часу стає відносно стабільною, представляючи тим самим культурну та соціальну структуру, яка, у свою чергу, має впливати на взаємодію між індивідами. Коли індивід інтегрується в групу, то зобов'язаний відмовитися від певної частини своєї індивідуальності, щоб погодитися з нормою групи, поділитися своїми цінностями, щоб сформувати певну систему культурних цінностей. Члени групи оцінюють один одного з цієї культурної точки зору, а не за об'єктивним критерієм.

Економічна глобалізація здійснює глибокий вплив як на національні, так і на місцеві особливості. З одного боку, це явище дозволяє не лише бізнесменам подорожувати по всьому світу і, неявно, грати роль «інопланетян», а й усім людям, які користуються перевагами сучасної цивілізації. З іншого боку, міжкультурна комунікація мотивована потребою соціалізації, потребою, яку всі люди відчують на матеріальному та духовному рівнях.

Відомий американський антрополог і крос-культурний дослідник, творець науки проксеміка Е. Т. Холл у 1959 році опублікував свою книгу під назвою «Мовчазна мова», в якій він підкреслив відмінність між потужними контекстними культурами та культурами поганого контексту, зробивши висновки на основі особистих спостережень. В цій роботі Холл виділяє особливості міжкультурної комунікації, які цікавлять багатьох дослідників. Холл, за допомогою прагматичного підходу, вказує на важливість понять «поза усвідомленням», таких як тон голосу та всі невербальні, часові та просторові елементи, виділяючи їх як певні культурні аспекти. На його думку, культурні фактори впливають на людину без її відома. Особистість ставить в антиномічне відношення всі аспекти, пов'язані з неформальною культурою, з тими, що стосуються формальної культури, і тими, що стосуються «технічної культури» [1, с. 204]. Як антрополог, Холл нагадує, що під час взаємодії з іноземною культурою її представники інтерпретують нашу поведінку не так, як ми очікували, тому він

вважає життєво важливим отримати мінімальний багаж знань про цю культуру. З лінгвістичної точки зору, він наголошує, що значення слів (виразів) є продуктом взаємодії мови з іншими немовними культурними вимірами. Холлу вдалося розширити значення культурної антропології, включаючи сюди також комунікацію. Результат цього нового підходу отримав назву «антропологія манер» [1, с. 296], основною метою якої було б побудувати опорну структуру, яка дозволить нам краще спостерігати та виявляти значні відмінності у стилях або манерах взаємодії.

Відомий американський психолог, теоретик і практик менеджменту Едвард Шейн стверджує, що важливі частини культури абсолютно невидимі, культура розглядається як ряд «спільних ментальних моделей», які члени організації поділяють і вважають природними [2, с. 135]. Цей код також називають «тихим кодом». Контекст втручається в інтерпретацію: або домінуючи, або додаючи інформацію. Науковці продовжують розрізняти історичний і безпосередній контекст, розуміючи контекст за змінним сигналом, який модулює значення набору інваріантних сигналів. Цей змінний сигнал можна назвати «пара-мовою» і включає голосові модуляції та інші звуки голосу, такі як кашель, підбір тону, сміх тощо, які дають інформацію про афективний стан передавача. «Пара-мова» може також включати кивання або так звані «емблеми», тобто слова, які можна перекласти словами і які здатні замінити слова, коли вербальне спілкування неможливе [2, с. 51]. Відомо, що і жести, і емблеми відрізняються від однієї культури до іншої (наприклад: підняття великого пальця з вказівником, що в американській культурі означає схвалення, в Японії означає гроші, а у Франції – нуль). Безперечно, за жодних обставин невербальне спілкування ніколи не може замінити вербальне спілкування і навпаки; вони скоріше відповідають різним потребам. Якість спілкування підвищується завдяки невербальній системі, яку кожна людина набуває на початку свого життя і покращує її шляхом створення звичок.

Перш за все, щоб уникнути непорозумінь в ділових стосунках між представниками різних культур, необхідно мати відкритий розум і бути гнучким, залишаючи осторонь стереотипи та те, що ми можемо знати про культурні особливості наших співрозмовників.

Також дуже важливо мати ідеальне розуміння культурного середовища, в якому приходять взаємодія. Активне слухання також дуже допомагає, оскільки воно демонструє іншим, що все сказане прийнято до уваги і те, що дане повідомлення сприймається правильно та повністю, а увага до невербальної мови та дотримання інструкцій, таких як підтримка візуального контакту зі співрозмовником та підтримка відкритого ставлення, може створити у співрозмовника позитивне враження від нашої уваги та зацікавленості в розмові.

Список літератури

1. Hall, Edward, T / The Silent Language / Edward, T., Hall. – Greenwich, Conn. : Fawcett Publications, 1959, 322 p.

2. Schein Edgar H. Organizational culture and leadership / E. Schein. John Wiley & Sons. – 2010. – 464 p.

УДК 35.316

Звірич В. В.

к.мед.н.,

докторант

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Система управління персоналом у галузі охорони здоров'я є складною з огляду на багатфункціональність та наявність сукупності взаємозв'язків, що впливають на неї. З огляду на це доцільно здійснити комплексну класифікацію механізмів управління персоналом у галузі охорони здоров'я.

До найважливіших класифікаційних ознак віднесено:

- 1) за інструментами впливу;
- 2) за методами впливу;
- 3) за ресурсним забезпеченням.

За інструментами впливу механізми публічного управління персоналом у галузі охорони здоров'я поділяються на:

- економічні інструменти впливу – це сукупність забезпечуючих ресурсних складових, які створюють передумови для забезпечення функціонування механізму публічного управління персоналом у галузі охорони здоров'я. До них відносяться: матеріальні, технічні, людські, організаційні, часові та інші ресурси. Водночас, слід зазначити, що економічні інструменти впливу передбачають не тільки наявність цих ресурсів, але й забезпечення їх ефективного використання;

- фінансові інструменти впливу – це окрема складова ресурсного потенціалу, яка передбачає фінансові ресурси для забезпечення ефективного функціонування механізму публічного управління персоналом. До основних фінансових інструментів впливу відносять не тільки наявні кошти, інвестиції, але й потенційні джерела отримання цих коштів і на даний час ці інструменти мають важливе значення саме в контексті пошуку і залучення додаткових фінансових ресурсів на забезпечення нормальної діяльності досліджуваної галузі;

- нормативно-правові інструменти впливу – це система законодавчих, нормативно-правових актів, інструкцій, положень, порядків та стандартів, які окреслюють норми, права, обов'язки та відповідальність усіх зацікавлених сторін у забезпеченні ефективного публічного управління персоналом;

- адміністративні інструменти впливу включають накази, розпорядження, рішення керівництва, а також інституційний тип організації за рівнем ієрархії зв'язків та загальноприйнятих і сталих поведінкових особливостей;

- соціальні інструменти впливу включають методи нематеріальної мотивації (грамоти, нагороди, відзначення на нарадах тощо), існуючий психологічний клімат в колективі, командний дух, рівень соціального захисту і забезпечення працівників.

За методами впливу механізми публічного управління персоналом у галузі охорони здоров'я поділяються на:

- адміністративно-розпорядчі – це методи, що пов'язані з виконанням вимог чинного законодавства та внутрішніх нормативних документів організації (колективного договору, статуту), а також прийняттям управлінських рішень, що впроваджуються з метою підвищення ефективності управління персоналом;

- економіко-організаційні – це методи, що пов'язані з матеріальним стимулюванням працівників (виплата премій, встановлення надбавок, застосування бонусів, виплата матеріальних винагород, оплата санаторно-курортного лікування тощо), матеріально-технічним забезпеченням робочого місця працівника, організацією роботи працівника;

- психологічні методи – це методи, що стосуються корпоративної культури в організації, психологічного клімату, рівня конкурентності між працівниками, рівня конфліктності, налагодження вертикальних і горизонтальних комунікацій, формальних і неформальних комунікацій та стабільності чи змін в організації.

За ресурсним забезпеченням механізми публічного управління персоналом у галузі охорони здоров'я поділяються на:

- нормативно-правове ресурсне забезпечення охоплює усі нормативно-правові регулюючі документи та інструменти і механізми їх реалізації й дотримання в публічних організаціях на усіх рівнях;

- інформаційне ресурсне забезпечення включає у себе інформаційні джерела і канали офіційної інформації, що регулює роботу працівника, додаткові джерела інформації, що сприяють забезпеченню професійного розвитку, а також медіаграмотність як одна з важливих навичок у період масової інформатизації суспільства;

- фінансове ресурсне забезпечення включає фінансові ресурси для забезпечення функціонування системи публічного управління персоналом у галузі охорони здоров'я, в т.ч. потенційні для залучення джерела фінансових коштів у галузь;

- матеріально-технічне забезпечення передбачає охоплює наявні чи потрібні матеріально-технічні засоби для забезпечення нормального функціонування галузі охорони здоров'я та роботи працівників;

- інституційне ресурсне забезпечення включає сукупність формальних та неформальних інститутів функціонування галузі охорони здоров'я, інституційних зв'язків, процедур та правил, що визначають організацію роботи персоналу, його професійний розвиток;

- інтелектуальне ресурсне забезпечення охоплює людський ресурс, а саме управлінців різного рівня у публічній сфері, лікарів та медичний персонал, що працюють у галузі охорони здоров'я і є основним ядром майбутнього розвитку досліджуваної сфери, а також система закладів медичної освіти як осередок поповнення нових професіоналів у галузі.

Отже наведені вище класифікації механізмів управління персоналом дають можливість забезпечити структурний та функціональний аналіз досліджуваної системи та обґрунтувати сукупність інструментів, які дозволять забезпечити удосконалення системи управління персоналом у галузі охорони здоров'я.

СЕКЦІЯ 9
SECTION 9

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО,
ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
CIVIL LAW AND PROCEDURE, FAMILY LAW, HOUSING
LAW, INTERNATIONAL PRIVATE LAW

УДК 347.7

Білан П. В.

аспірант кафедри Інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
Львівський національний університет
імені Івана Франка

**ПРОЦЕДУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ АКЦІОНЕРОМ
ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ЗЛИТТЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА**

Одним з основних немайнових прав акціонера є право на отримання інформації про діяльність акціонерного товариства. При цьому дане право не повинно обмежуватись, виключно, сферою фінансового становища товариства та надавати акціонеру можливість ознайомитись з показниками діяльності останніх. Право на інформацію повинно включати можливість бути обізнаним про внутрішньо організаційні процеси діяльності товариства та ін.

Як зазначено у п. 2.1.3 Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 571 від 11.12.2003 р. «Про затвердження Принципів корпоративного управління» учасник (акціонер) має право на своєчасне отримання повної та достовірної інформації про фінансово-господарський стан товариства та результати його діяльності, суттєві факти, що впливають або можуть впливати на вартість цінних паперів та (або) розмір доходу за ними, про випуск товариством цінних паперів тощо [1].

Отже, на законодавчому рівні було визначено, що право акціонера на інформацію стосується, як і сфери фінансової діяльності товариства, так і внутрішньо-організаційної політики та діяльності вищого органу управління товариством. Відтак, питання реорганізації акціонерного товариства нерозривно пов'язане з правом акціонера на інформацію, оскільки вказаний процес зумовлює припинення товариства, як окремого суб'єкта ринкових відносин, а відтак припиняються правомочності акціонера по відношенню до такого суб'єкта господарювання.

Відповідно до п. 2, п. 3 та п. 4 ч. 1 ст. 81 Закону України «Про акціонерні товариства» наглядова рада кожного акціонерного товариства, що бере участь у злитті, розробляє умови договору про злиття (приєднання) або план поділу (виділу, перетворення), які повинні містити: 2) порядок і коефіцієнти конвертації акцій та інших цінних паперів, а також суми можливих грошових виплат акціонерам; 3) відомості про права, які надаватимуться підприємницьким товариством- правонаступником власникам інших, крім акцій, цінних паперів товариства, діяльність якого припиняється внаслідок злиття, та/або перелік заходів, які пропонується вжити стосовно таких цінних паперів; 4) інформацію щодо запропонованих осіб, які стануть посадовими особами товариства у підприємницькому товаристві – правонаступнику після завершення злиття та запропоновані до виплати таким особам винагороди чи компенсації [2].

Отже, основні умови процесу злиття акціонерного товариства, відображаються у договорі про злиття, що розробляється наглядовою радою. Таким чином, повинен бути правовий механізм ознайомлення акціонерів з умовами даного договору.

Відповідно до ч. 2 ст. 81 Закону України «Про акціонерні товариства» наглядова рада кожного акціонерного товариства, що бере участь у злитті, приєднанні, поділі, виділі або перетворенні, повинна підготувати для акціонерів пояснення до умов договору про злиття (приєднання) або плану поділу (виділу, перетворення). Таке пояснення повинне містити економічне обґрунтування доцільності злиття, приєднання, поділу, виділу або перетворення та обґрунтування порядку обчислення коефіцієнта конвертації акцій та інших цінних паперів акціонерного товариства [2].

Отже, законодавець імперативно визначив, що акціонер має беззаперечне право бути поінформованим про умови договору злиття акціонерного товариства та володіти даними про економічну необхідність вчинення таких дій, а в наглядовій раді товариства виникає обов'язок забезпечити акціонера відповідним обсягом інформації. Відповідно, необхідно проаналізувати механізм вчинення вказаних дій з сторони наглядової ради акціонерного товариства.

Відповідно до ч. 4 ст. 81 Закону України «Про акціонерні товариства» матеріали, що надсилаються акціонерам товариства, що бере участь у злитті (приєднанні), поділі (виділі, перетворенні), при підготовці загальних зборів, на які виноситься питання про затвердження умов договору про злиття (приєднання), плану поділу (виділу, перетворення), передавального акта повинні включати: 1) проект договору про злиття (приєднання), плану поділу (виділу, перетворення); 2) пояснення до умов договору про злиття (приєднання) або плану поділу (виділу, перетворення); 4) у разі злиття (приєднання) - річну фінансову звітність інших товариств, що беруть участь у злитті (приєднанні), за три останні роки [2].

Таким чином, законодавець в імперативному порядку визначив, що наглядова рада акціонерного товариства повинна вжити заходів задля того, щоб акціонер був поінформований про умови та окремі аспекти процедури злиття акціонерного товариства. При цьому, наглядовій раді недостатньо направити акціонеру проект договору злиття. На нашу думку, такий стан речей зумовлений тим фактом, що акціонер може не володіти відповідним обсягом юридичної обізнаності, внаслідок чого законодавець зобов'язує наглядову раду надати додаткові роз'яснення до проекту договору про злиття та показники фінансової діяльності товариства спільного з описом економічної ефективності ініціювання та проведення вказаної процедури реорганізації акціонерного товариства.

З врахуванням наведеного, доходимо до висновку, що право акціонера на інформацію тісно пов'язане з процедурою злиття акціонерного товариства, що знаходить об'єктивне вираження у зобов'язаннях наглядової ради перед акціонерами надати повну та доступну інформацію про умови реорганізації, необхідність в ініціюванні вказаної процедури та фінансові показники діяльності товариства.

Список літератури

1. Про затвердження Принципів корпоративного управління. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 571 від 11.12.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr955863-14#Text>.

2. Про акціонерні товариства. Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI // ВВР. - 2008. - № 50-51. - Ст. 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>.

УДК 347.4

Зайцев Р. В.
аспірант

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВВЕДЕННЯ ФІДУЦІАРНОЇ (ДОВІРЧОЇ) ПРАВОВОЇ КОНСТРУКЦІЇ ДО ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Один із напрямків розвитку України який спрямований на європейську економічну інтеграцію, проявився у підписанні нашою державою економічної частини Згоди про асоціацію з Європейським Союзом, і в результаті чого сформувалась певна зона вільної торгівлі в якій з'явилися торгівельні відносини що регулюються відповідними правовими нормами, і у зв'язку з цим постало питання щодо нових правових конструкцій у цивільних правовідносинах. А також, на цьому фоні відбувається певне проникнення та зрощення бізнес-капіталу, яке може передаватися у довірче управління і в результаті чого ми припускаємо, що інститут фідучіарних (довірчих) відносин може бути актуальним та необхідним в нашій цивілістиці для захисту певного капіталу та іншого майна суб'єктів цивільно-правових відносин та господарювання.

Так, на сьогоднішній день цивілістична наука а також і цивільне право, є однією з основних складових правового регулювання майнових та зобов'язальних відносин у суспільстві, що регулюються цивільним законодавством як зазначено ч. 1 ст. 1 ЦК України, а саме, цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників [10].

На це слушно звертає увагу В. В. Луць, який зазначає, що важливою тенденцією розвитку цивільного і зокрема договірного права є зближення та взаємопроникнення елементів цивільних правовідносин, які складаються з майнових та зобов'язальних. Ця тенденція проявляється, насамперед, у договорах, спрямованих на перехід права власності від відчужувача до набувача майна. Прикладом договірної конструкції, в якій поєднуються майнові та зобов'язальні елементи цивільних правовідносин, є договір управління майном [5, с. 54]. Так, з розвитком цивільних правовідносин, з'явилась така форма реалізації правомочності щодо розпорядження майном за допомоги якої відбувається передача майна в довірче управління, що є юридичним фактом виникнення цивільних прав та певних обов'язків у сторін.

Саме на це спрямовує ч. 1 та п. 1 ч. 2 ст. 11 ЦК України, де зазначено, що цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, де підставами виникнення цих прав є договори та інші правочини [10]. Отже, якщо виникає такий юридичний факт, то у сторін з'являються певні права на захист від проявів безпідставного втручання з боку як держави так і її представницьких органів влади, а також інших суб'єктів, і це право визначене певним принципом Конституції, а саме ч. 4 ст. 13 Конституції України яка зазначає, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання... Усі суб'єкти права власності рівні перед законом [1].

Отже, виходячи з цього, ми повинні звернути уваги на те, що також однією із захисних форм стосовно укладання договорів та виконання зобов'язань виступає правова норма, а саме ч. 1 ст. 6 Цивільного кодексу України яка зазначає, що сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства. Крім

того, посилаючись на ч. 1 ст. 546 Цивільного кодексу України одним із видів забезпечення зобов'язання виступає така правова конструкція як довірча власність, а відповідно до ч. 2 ст. 546 Цивільного кодексу України договором або законом можуть бути встановлені інші види забезпечення виконання зобов'язання, і саме ця норма дає нам можливість запропонувати як альтернативу введення до цивільного законодавства фідучіарну (довірчу) форму управління майном. На що також вказує законодавець, який визначив у ч. 2 ст. 1029 Цивільного кодексу України, що договір управління майном може засвідчувати виникнення в управителя права довірчої власності на отримане в управління майно [10]. Але, це свідчить про те, що ця правова конструкція більш притаманна до англо-американської правової системи де ця конструкція називається трастом (довірою). Відповідно, по-перше, наша правова система відноситься до континентальної яка не передбачає цієї форми управління майном, і по-друге, до нашої правової системи більш притаманна фідучіарна (довірча) форма управління майном тому, що за трастом власність розщеплюється між установником управління і безпосередньо особою управителем майна, чого немає при фідучіарних (довірчих) правових відносинах, і саме це зазначено п. 2 ч. 2 ст. 1029 Цивільного кодексу України, а саме, законом чи договором управління майном можуть бути передбачені обмеження права довірчої власності управителя, і відповідно до цього може мати місце така правова конструкція як фідучіарна (довірча) під час виникнення права на управління майном, де обмеження проявляються як самим договором так і тим, що право власності залишається за безпосереднім власником майна, який передав його у довірче управління.

Так, відповідно до Закону Франції «О фідучії» № 2007 – 211 від 19 лютого квітня 2007 року у Цивільному кодексі Франції (далі – ЦКФ) був замінений попередній титул XIV, який називався «Про поруку» на теперішній титул XIV «О фідучії». Отже, відповідно до ст. 2011 ЦКФ фідучією визначається угода, за допомогою якої один чи декілька установників передають майно, права або сукупність майна, яке є в наявності чи повинно бути придбано в майбутньому або його частина, одному чи декільком фідучіаріям, які, зберігають передане їм майно відокремлюючи від свого майна, діють з певною метою в інтересах одного чи кількох бенефіціаріїв. Тобто, це визначення дає нам підстави зазначити, що цей процес передачі майна, можна визначити як дещо обмежене довірче управління майном.

Також, потрібно зазначити загалом щодо власності те, що воно виникає згідно з норм права і за наявності певних юридичних фактів, які називаються підставами набуття цього права. Отже, правовідносини, які виникають на основі відповідних юридичних фактів, є способами набуття права власності, які в свою чергу поділяються на первинні і похідні способи. Так, у нашому випадку щодо управління майном та у зв'язку з цим переходу певного права володіння, користування та розпорядження майном, на особливу увагу заслуговує похідний спосіб набуття права власності якому властивий загальний принцип, згідно з яким право власності, будучи похідним від права, яке належить право-попереднику, переходить до особи в тому обсязі, який мав попередній власник тобто в порядку правонаступництва [7, с. 231-232]. Але суттю є те, що особа яка наділена певними правами під час управління майном, між нею та установником немає розщеплення права власності, і це є головним аспектом щодо переходу певних прав від власника до довірчого власника при управлінні довіреним йому майном, і саме відповідно до цього ми можемо констатувати те, що відбувається перехід не самої власності як об'єктивного

юридичного факту, а тільки певні прав на фактичне майно, а відтак можемо зазначити, що з'являються певні речові права у особи яка управляє довіреним їй майном, де все одно єдиним власником залишається особа яка передала майно в довірче управління.

Отже, на сьогоднішній час є випадки, коли управління майном може супроводжуватись або не супроводжуватись встановленням довірчої власності на передане в управління майно. Так, відповідно до нашого законодавства може бути встановлене управління майном без встановлення довірчої власності, наприклад при опікунстві та безвісно відсутньої особи. На що, також звертає увагу Р. А. Майданик, який зазначає, за відсутності самостійної волі власника управління майна може відбуватися коли необхідність управління майном наявна, а воля власника паралізована або відсутня взагалі. У цьому випадку фактом виникнення управління майном є юридичний склад у вигляді адміністративного акту про створення управління (рішення суду, органу опіки тощо) і договір укладений з управителем якою може бути інша особа (орган опіки та піклування, виконавець заповіту тощо) [6, с. 290]. Зокрема, може відбуватись передача повноважень з управління корпоративними правами держави, відповідним суб'єктам управління, що визначаються на конкурентних засадах за результатами конкурсу на право управління відповідним державним майном [9].

Так, відповідно до ст. 113 ЦКФ, суддя має право встановити одного чи декілька родичів або при необхідності будь яких осіб як представників особи, по відношенню якого встановлена презумпція безвісно відсутнього з метою реалізації його прав чи для здійснення іншого акту, що буде стосуватись безпосередньо цю особу, а також для управління всім чи частиною його майна, і відповідно до цього ці дії підкоряються правилам, що застосовуються до встановленого законом управління майном під судовий контроль [4, с. 61].

Продовжуючи розмову щодо довірчого управління майном, треба звернути увагу на те, що відповідно до ст. 1073-5 ЦКФ є особливі випадки в результаті яких управління майном здійснює один чи декілька управлінців, майно яких знаходиться у загальній власності, або це може бути і з числа інших осіб. Що стосується управителя майном, то порядок призначення та відкликання може бути визначене одноголосним рішенням вказаних власників. Так, управляючий не є власником, і може бути відкликаним в порядку, що передбачене в угоді між його довірчим власником, або, при відсутності такої згоди, за рішенням, прийнятим більшістю голосів за чисельністю власників щодо розмірів їх часток. Отже, такий управляючий є представником власників в межах своїх повноважень як при заключенні згод, так і безпосередньо в суді, але все одно він здійснює управління всім майном. Що стосується права розпорядження майном, то він має право тільки в тих випадках, коли це необхідно для повноцінної експлуатації всього майна, або коли це стосується безпосередньо речей які важко зберегти або які схильні до псування. Будь-яка договірна умова, яка розширює повноваження управляючої особи, рахується неіснуючою [4, с. 479-480].

Так, відповідно до цього ми можемо зробити певне посилання на так зване речове право (на що ми вже звертали увагу – курсив З.Р.), саме в рамках та під час здійснення управління майном але при цьому, що дії управляючої особи не розширюються повноваженнями договірних умов, і саме речове право підкреслює індивідуальність (управлінських або довірчих) дій при управлінні майном.

Відповідно до цього, заслуговує уваги слушне твердження Р. А. Майданика, яке полягає в тому, що речові права є підвидом абсолютних прав, що виконують захисну функцію і функцію визначення належності певної речі певній особі і є правами панування (*стосується власника майна – курсив З.Р.*). А відтак, будь-яке речове право оформлює і закріплює належність речей певному суб'єкту цивільних правовідносин, що ґрунтується на єдиній концепції «домініума» (*dominium*), тобто абсолютного і неподільного права. Речове право містить у собі певну владу над річчю, воно обтяжує саму річ, а тому й не залежить від зміни її власника; відповідно, новий власник речі не може в односторонньому порядку припинити таке право (*мається на увазі довірчий власник – курсив З.Р.*) [7, с. 30].

На це також звернула увагу Г. Буяджи, чим зазначила, що довірча власність передбачає виникнення речового права у довірчого власника, але все одно таке право є обмеженим та має припинитися у момент повного виконання своїх зобов'язань за договором [3, с. 26]. Так, відповідно до французької моделі фідучія передбачає можливість передання майна у довірчу власність з метою забезпечення виконання зобов'язань, при цьому фідучіарій виступає як кредитор щодо основного зобов'язання і, відповідно має право здійснювати управління довіреним майном на своє переконання [8, с. 134]. Як і в країнах загального права, у Франції акцент робиться на умовному характері того чи іншого зобов'язання, а не на угоді загалом, і поки умова знаходиться у невизначеному стані, зобов'язання не існує [2, с. 63-65].

Так, відповідно до ст. ст. 2024-2026 ЦКФ початком процедури щодо судового захисту, поновлення платоспроможності або ліквідування майна у судовому порядку по відношенню до фідучіарія не розповсюджується на фідучіарне майно. З урахуванням прав кредиторів засновника, які мають право слідування за майном в частині забезпечення (мається на увазі іпотека) зареєстрованого до укладання фідучіарного договору, а також при умисному порушенні прав кредиторів засновника, на фідучіарне майно може бути звернено стягнення лише кредиторами, які мають права, що виникли з правовідносин стосовно зберігання чи управління майном, яке передане в управління. Також, за упушення, вчинені фідучіарієм під час виконання ним своїх зобов'язань, він відповідає всім своїм майном [4, с. 504-505].

Отже, фідучіарій, що діє в межах фідучіарного договору, повинен обов'язково це зазначити в чіткій та зрозумілій формі. Але по відношенню до третіх осіб, то відповідно до ст. ст. 2021-2023 ЦКФ, фідучіарій вважається таким, що має найширші повноваження щодо розпорядження довірчою власністю, якщо тільки не буде доведено, що треті особи знали про обмеження прав фідучіарія щодо довіреного йому майна в управління. Також, фідучіарій звітує щодо виконання своїх зобов'язань перед бенефіціаром та третіми особами, це може відбуватись за їх вимогою з періодичністю, яка встановлена в договорі [4, с. 504].

Отже, проаналізувавши такі правові конструкції як довірча власність яка зазначена у ст. 1029 ЦК України, а також фідучія, визначення яке дає ст. 2011 титулу XIV «Фідучія» ЦК Франції, ми дійшли до розуміння того, що відповідно до нашого цивільного законодавства яке спрямоване на континентальну правову систему, і яка немає такої правової конструкції в результаті якої відбувається розщеплення права власності, на відміну від англо-американського трасту, де цей факт має місце.

Аналізуючи цей правовий аспект, ми констатуємо, що до нашої правової системи буде ближчим романо-германська правова система, де інститут довірчої власності є

неподільним, і право власності залишається за установником управління над його майном.

Також, треба зазначити, що у відносинах довірчої власності з третіми особами є тільки один довірчий власник, який встановлений відповідно до договору управління майном, і який використовує довірене йому майно на свій розсуд, але для досягнення мети яка визначена в договорі, але при цьому довірчий власник не має право виходити за рамки своїх повноважень які визначені за договором щодо управління майном. Так, після досягнення мети яка зазначена в договорі або факту закінчення терміну дії цього договору, право власності на майно яке було передане в управління, переходить до безпосереднього власника, тобто до особи яка була учредителем.

Отже, під час фідучіарних відносин, фідучія як правова конструкція, виступає в дещо обмеженій формі по відношенню до власності установника довірчого управління майном, з послідовним набуттям довірчим власником певних речових прав, на передане йому майно в управління. Що ж стосується трасту, яке фігурує в законодавстві України, треба зазначити, що ця правова конструкція є неприйнятною, так як її суть зводиться до розщеплення правомочності між власником, і особою довірчим власником щодо управління довіреного майна. Тому ми вважаємо, що така правова конструкція яка заснована на фідучіарних (довірчих) правовідносинах на сьогоднішній час є актуальною та необхідною з послідовним трансформуванням її до цивільного законодавства України.

Список літератури

1. Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Безик К. С. Условные обязательства в новой редакции Гражданского кодекса Франции / К. С. Безик // Сибирский юридический вестник. – 2017. – № 1 (76) – С. 63-70.
3. Буяджи Г. Фідучіарний заклад як вид забезпечення зобов'язань: поняття, особливості, доцільності / Г. Буяджи // Підприємство, господарство і право. – 2018. – № 4. – С. 21-27.
4. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) = Code civil des Français (Code Napoléon) / пер. с фр. [Захватаева В.Н.] – М. : Инфотропик Медиа, 2012. – 624 с.
5. Луць В. В. Договірне право України: сучасний стан і тенденції розвитку / В.В. Луць // Юридичний вісник. – 2009. – № 2 (11). – С. 54.
6. Майданик Р. А. Проблеми довірчих відносин в цивільному праві. – К.: Видавничо-поліграф. центр «Київський університет», 2002. – С. 290.
7. Майданик Р. А. Речове право: підручник / Р.А. Майданик. К.: Алерта, 2019. – С. 30.
8. Некит Е. Г. Право доверительной собственности в гражданском законодательстве Франции / Г. Е. Некит // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2013. – № 5. – С. 133-136.
9. «Про управління об'єктами державної власності» Закон України п.п. Н. п. 18. ч. 2. ст. 5 // Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – № 46. – Ст. 456.
10. Цивільний кодекс України // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – №№ 40 - 44. – Ст. 356.

СЕКЦІЯ 10

SECTION 10

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ
ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС,
КРИМІНАЛІСТИКА**
**CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW, CRIMINOLOGY,
CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS**

Приходько В. С.

факультет прокуратури
3 курс, 11 група
НЮУ імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Таволжанська Ю. С.

асистентка, кандидатка юридичних наук
НЮУ імені Ярослава Мудрого

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА
ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ**

Кримінальне право не є статичним, що в котре було підтверджено з початку повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації на територію України. Після 24 лютого 2022 року законодавство України, в тому числі й кримінальне, зазнало значних змін, що є закономірною реакцією суспільства та законодавця на події, що відбуваються в державі. До змін, про які йде мова, відноситься, зокрема, доповнення Кримінального кодексу України (далі КК – України) статтями 111-1, 436-2. Зважаючи на те, що КК України був доповнений ст.ст. 111-1, 436-2 згідно із Законами: № 2108-IX від 03.03.2022 р.; № 2110-IX від 03.03.2022, а також на обставини, внаслідок яких відповідні зміни мають місце, актуальність роботи видається очевидною.

У межах цих тез йтиметься про кримінальну відповідальність за заперечення збройної агресії проти України. Диспозиція норми, закріпленої в ч. 1 ст. 111-1 КК України, передбачає, зокрема, публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України. Санкція за вчинення відповідного діяння передбачає позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років [1]. З огляду на положення ст. 12 КК України кримінальне правопорушення, заборонене ч. 1 ст. 111-1 КК України, за ступенем тяжкості є кримінальним проступком. Зважаючи на суспільну значущість суспільних відносин, які поставлені під охорону Розділом I Особливої частини КК України, а також самої ст. 111-1 КК України, за вчинення вказаного кримінального правопорушення має бути встановлена суворіша відповідальність. Наразі норма, що закріплена у ч. 1 ст. 111-1 КК, навряд чи, здатна забезпечити досягнення мети покарання, зокрема, виправлення засудженого.

Оскільки КК України було доповнено ст. 111-1 порівняно нещодавно, то судова практика ще не має широкої емпіричної бази по її застосуванню. Станом на 25.06.2022 року Єдиний державний реєстр судових рішень налічує 33 вироки за цією статтею. Приміром, вирок Коростенського міськрайонного суду Житомирської області, особу було засуджено до покарання у виді позбавлення права обіймати посади, пов'язані з виконанням функцій держави та місцевого самоврядування, строком на одинадцять років за те, що використовуючи соціальний месенджер «Фейсбук» та «Ватсап» засуджений неодноразово розповсюджував інформацію

щодо підтримки керівництва країни-агресора та здійснював публічне заперечення здійснення збройної агресії проти України та публічні заклики до підтримки рішень та дій держави-агресора щодо необхідності об'єднання України, Російської Федерації та Білорусі в одну державу, закликав громадян до підтримки збройної агресії Російської Федерації проти України [2].

Разом зі ст. 111-1 КК самостійної уваги заслуговує ст. 436-2 КК України. Диспозиція норми, що закріплена в ч. 1 названої статті, передбачає, зокрема, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту [1]. Вказані дії караються виправними роботами на строк до двох років або арештом на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Аналіз судової практики дає підстави стверджувати, що станом на 25.06.2022 за вказаною статтею винесено 30 вироків. Зокрема, вирок Рівненського міського суду особу було визнано винною в тому, що вона, використовуючи месенджер «Telegram», коментуючи допис користувачів у вказаному месенджері щодо кримінальної відповідальності за російську пропаганду, неодноразово заперечила збройну агресію Російської Федерації проти України, розпочату у 2014 році. За вказані дії особу було засуджено до 3 років позбавлення волі зі звільненням від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком на 1 рік [3].

Отже, КК України встановлює кримінальну відповідальність за публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України (ч. 1 ст. 111-1), а також за заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році (ч. 1 ст. 436-2). Вважаємо зміни, внесені до КК законами № 2108-IX від 03.03.2022 р., № 2110-IX від 03.03.2022, своєчасними та вкрай важливими.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.06.2022).

2. Вирок Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 26.05.2022 року: справа №279/1433/22 (провадження №1-кп/279/434/22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104469905> (дата звернення: 25.06.2022).

3. Вирок Рівненського міського суду від 14 червня 2022 року по справі № 569/7410/22 (провадження 1-кп/569/1308/22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104760712> (дата звернення: 25.06.2022).

УДК 343.41

Романова В.

2 курс, 17 група, факультет прокуратури

Науковий керівник:

Таволжанська Ю. С.

кандидатка юридичних наук, асистентка

ОБСЯГ ЮРИСДИКЦІЇ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН ЩОДО СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

У ч. 1 ст. 36 Статуту Міжнародного Суду передбачено, що до ведення Суду належать усі справи, які будуть передані йому сторонами, та всі питання, спеціально передбачені Статутом Об'єднаних Націй або чинними договорами та конвенціями. У

зв'язку зі скаргою, поданою Україною в контексті неспровокованої агресії РФ проти України, постає питання, чи відноситься встановлення факту відсутності геноциду російськомовного населення на території України, що зі слів російських високопосадовців стало причиною «спеціальної операції», до юрисдикції Міжнародного Суду ООН?

Очевидно, що РФ зловживає положеннями Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. РФ висунула абсолютно необґрунтовану та абсурдну заяву про наявність геноциду росіян на території України з метою створити умовний, нісенітний привід до збройного нападу на Україну. Це звинувачення було голослівним та абсолютно не підтвержене жодними фактами. РФ було зруйновано істинне визначення поняття «геноцид», начисто перевернуто його концепцію, викривлено значення однієї з найважливіших міжнародних угод, які були прийняті після жахливих подій ХХ століття – Голокосту як геноциду єврейського народу та Голодомору як геноциду українського, - Конвенцію про запобігання злочину геноциду та покарання за нього.

Постійний представник Президента в Автономній Республіці Крим, який є Агентом України в Міжнародному суді ООН, Антон Кориневич зауважує, що «Росія паплюжить поняття злочину геноциду, маніпулює і спекулює ним для виправдання застосування сили на території України»[1]. Окрім цього він стверджує, що високопосадовці РФ в особі її Президента, міністрів, представників в міжнародних організаціях почали розголошення псевдо-свідчень про те, що на території України відбувався якийсь міфічний, нічим не підтверджений «геноцид» української влади проти «населення Донбасу», що й змусило їх почати «спеціальну операцію» по врятуванню та звільненню народу так званих ЛНР та ДНР, та визнання цих квазі-республік в кордонах Луганської та Донецької областей 22 лютого. Привід до початку нового етапу російської агресії РФ проти України був визначений в політичній заяві Президента РФ 24 лютого, де було зазначено, що більше, умовно кажучи, не можна терпіти цей «геноцид», який триває проти якогось там уявного народу. Тому й постає питання, чи може Міжнародний Суд ООН довести відсутність геноциду, що б зрештою стало офіційною заявою того, що ніякого знищення російського населення в Україні не було, твердження російських політиків – фарс та збройна агресія РФ проти України є абсолютним злочином та порушенням норм міжнародного права.

Не бравши участі у слуханнях 7-8 березня 2022 року в Міжнародному Суді ООН, РФ надіслала Суду документ, де зазначено, що цей Суд не має юрисдикції розглядати справу стосовно порушень Конвенції про геноцид 1948 року.

Згідно із заявою РФ підставою для початку чергового етапу збройної агресії проти України 24 лютого 2022 року було право на самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН, де зазначено, що «цей Статут жодним чином не стосується невід'ємного права на індивідуальну або колективну самооборону, якщо відбудеться збройний напад на Члена Організації, доки Рада Безпеки не вживе заходів, необхідних для підтримки міжнародного миру та безпеки»[2], а також відповідно до звичаєвого міжнародного права, адже, на думку РФ, поняття геноциду існує у звичаєвому міжнародному праві незалежно від Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього.

Але жодного збройного нападу з боку України на РФ не було, РФ відкрито маніпулювала цим положенням Статуту для досягнення власних цілей.

Антон Кориневич у своїй заяві зазначав, що рішення Суду ООН про тимчасові заходи має величезне значення для вирішення ситуації в Україні. Зокрема, було

вказано, що натепер розгляд справи перебуває на початковій стадії - постановлення рішення про тимчасові заходи. Окрім цього він стверджує, що такі рішення, зазвичай, є терміновими. Фактично, ця процедура має багато спільних рис із тим, що в українському законодавстві має назву засоби забезпечення позову, що діють до тих пір, поки суд не ухвалить рішення по суті. У зв'язку з цим сторони мають обов'язок виконувати певні приписи, які оголошені судом та викладені в наказі про тимчасові заходи. 16 березня 2022 року Судом було прийнято наказ щодо застосування тимчасових заходів у справі Україна проти РФ «Щодо звинувачень у вчиненні геноциду відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього», що є вкрай важливим, адже це означає, що згодом Суд може встановити факт відсутності геноциду російськомовного населення на території України.

Список літератури

1. «Про міжнародний трибунал над Путіним, репарації та воду в Крим: інтерв'ю з Антоном Кориневичем» URL: <https://tsn.ua/exclusive/pro-mizhnarodniy-tribunal-nad-putinim-reparaciyi-ta-vodu-v-krim-interv-yu-z-antonom-korinevichem-2008900.html> Дата звернення: 29.06.2022

2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010. Дата звернення: 29.06.2022

УДК 343.2

Шуляка Я.

студентка 2 курсу 17 групи,
факультету прокуратури

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗГВАЛТУВАННЯ ЯК ВОЄННОГО КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ

Проблема кваліфікації згвалтування як воєнного кримінального правопорушення є вкрай актуальною. Вирішенню підлягає питання, як має бути кваліфіковано це діяння: лише за ст. 438 КК чи за сукупністю зі ст. 152 КК? У межах цих тез визначимось із цим.

Правовій доктрині давно відомий принцип «non bis in idem». Частина 1 ст. 61 Конституції України закріплює, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Тож із цієї позиції кваліфікація згвалтування як воєнного кримінального правопорушення за ст.ст. 152, 438 КК є порушенням названого принципу [1].

У той же час слід уважніше проаналізувати зміст диспозиції норми, що закріплена в ч. 1 ст. 438 КК. Остання встановлює необхідність переслідування за жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій. Як бачимо, ч. 1 ст. 438 КК не містить прямої криміналізації конкретних актів сексуального насильства. Це обумовлює постановку питання про необхідність кваліфікації згвалтування як

воєнного кримінального правопорушення за сукупністю ст.ст. 152, 438 КК (зادля конкретизації порушення міжнародного гуманітарного права).

На нашу думку, вирішення проблемного питання кваліфікації згвалтування як воєнного кримінального правопорушення має лежати у площині дотримання принципу «non bis in idem». Тобто до застосування має підлягати лише ст. 438 КК.

Зауважимо, що протягом 2014 – 2022 роках згвалтування, вчинені на тлі російської агресії, кваліфікувались як ординарні кримінальні правопорушення. Це негативно впливало не тільки на відсутність бачення реальної картини, а й на можливості притягнення до відповідальності винних осіб. Адже на відміну від міжнародних кримінальних правопорушень, зокрема, і тих, що заборонені ст. 438 КК, для ординарних кримінальних правопорушень діють строки давності, а також до винних осіб може бути застосована амністія [2].

Список літератури

1. Недопустимість подвійного інкримінування. Studopedia.org. URL: <https://studopedia.org/1-10147.html> (дата звернення: 30.06.2022).

2. Сексуальне насильство російських військових як воєнний злочин: виклики кваліфікації за національним законодавством. ZMINA - центр прав людини. URL: <https://zmina.info/articles/seksualne-nasyilstvo-rosijskyh-vijskovyh-yak-voennyj-zlochyn-vyklyku-kvalifikacziyi-za-naczionalnym-zakonodavstvom/> (дата звернення: 30.06.2022).

Філіндаш Ю.

студентка 3 курсу, 11 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

НЮУ імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Таволжанська Ю. С.

к.ю.н, асистентка кафедри кримінального права

НЮУ імені Ярослава Мудрого

ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

Історія людства містить сторінки опису трагічних подій, пов'язаних зі знищенням різних націй, етносів, рас чи релігійних груп і тієї культури, носіями якої вони були.

Міжнародно-правове розуміння геноциду утвердилося після Другої світової війни. Резолюцією № 96 (1) від 13 грудня 1946 року Генеральної Асамблеї ООН було визначено, що "геноцид означає відмову у визнанні права на існування цілих людських груп подібно до того, як людогубство означає відмову у визнанні права на життя окремих людських істот; така відмова у визнанні права на існування ображає людську совість, спричиняє великі втрати для людства, яке позбавляється культурних та інших цінностей, що надаються цими людськими групами, і суперечить моральному закону, духу та цілям ООН"[1].

Стаття 6 Римського статуту Міжнародного кримінального суду визначає, що для цілей цього Статуту «геноцид» означає будь-яке з наступних діянь, що здійснюються з наміром знищити, повністю або частково, певну національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку: а) вбивство членів такої групи; б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи; с) навмисне створення для будь-якої групи таких життєвих умов, які розраховані на повне чи часткове її фізичне знищення; d) заходи, розраховані на запобігання дітонародженню

в середовищі такої групи; е) насильницька передача дітей із однієї людської групи до іншої.

Заборона геноциду закріплена й на національному рівні. Частина 1 ст. 442 КК України встановлює кримінальну відповідальність за геноцид, тобто діяння, умисно вчинене з метою повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи шляхом позбавлення життя членів такої групи чи заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень, створення для групи життєвих умов, розрахованих на повне чи часткове її фізичне знищення, скорочення дітонародження чи запобігання йому в такій групі або шляхом насильницької передачі дітей з однієї групи в іншу.

З початком повномасштабного вторгнення на тлі масових бомбардувань та обстрілів цивільних, блокади мирних жителів в окупованих містах і селах, українська сторона, зокрема, зазначала, що дії РФ в Україні мають ознаки геноциду. 2 березня Міжнародний кримінальний суд розпочав розслідування воєнних злочинів та злочинів проти людяності, скоєних у зв'язку з агресивною війною РФ проти України. Тоді, у заяві від 2 березня 2022 року прокурор МКС витлумачив визнання Україною згоди на юрисдикцію суду як таке, що охоплює не лише прямо згадані воєнні злочини та злочини проти людяності, а й злочин геноциду.

А вже 14 квітня 2022 року Верховна Рада України визнала дії РФ геноцидом українського народу. Аналогічні заяви ухвалили парламенти Естонії, Литви, Латвії, Канади та Чехії.

Як докази порушення Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього експерти наводять заяви президента РФ, який ясно дав зрозуміти, що, на його думку, Україна не має права на існування як незалежна держава. Напередодні повномасштабного вторгнення РФ на територію України 21 лютого 2022 року він заперечив існування України як окремої держави і заявив, що Україна є "невід'ємною частиною" росії та російського "історичного, культурного та духовного простору"[2].

Експерти також вказують на «нелюдську мову», яку використовують російські чиновники для опису українців, а також на їхнє зображення України як «нацистської держави» та «екзистенційної загрози РФ». Також, задокументовані масові вбивства та страти у Київській, Сумській та Чернігівській областях, навмисні атаки росії на притулки, гуманітарні коридори та медичні установи, обстріли житлових районів, звалтування, блокада, крадіжка зерна та насильницька депортація – всі ці діяння спрямовані на фізичне знищення населення України [3].

Метою воєнної агресії з боку РФ заявлено «денацифікацію» України. Це поняття використано саме для того, аби прив'язати збройну агресію до знищення «нацистів», якими, начебто, населено Україну. Відтак справжня мета «денацифікації» – знищення Української нації, її самобутності та позбавлення її права на самостійний розвиток.

Список літератури

1. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, 9 грудня 1948 року. A/RES/260 A (III) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_155.

2. Постанова ВРУ «Про Заяву Верховної Ради України "Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні" № 2188-IX від 14.04.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text>

3. Провідні експерти та правознавці підтверджують, що росія вчиняє геноцид в Україні – CNN [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/27/novyna/pravo/providni-eksperty-ta-pravoznavczi-pidverdzhuyut-rosiya-vchynyaє-henocyd-ukrayini-cnn>

СЕКЦІЯ 11

SECTION 11

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС,
ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS,
FINANCIAL LAW, INFORMATION LAW

УДК 340:[005.9:004.056]

Нашинець-Наумова А. Ю.

д.ю.н., професор,
заступник декана з
науково-методичної та навчальної роботи,
Київський університет імені Бориса Грінченка

**ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Останнім часом відбувається відокремлення та фіксування в державному управлінні напряму (інституції), що визначається як державне управління в галузі суспільних інформаційних відносин в Україні.

Складність цих процесів зумовлена залежністю від особливостей сфери діяльності господарюючого суб'єкта, множини інформаційних ресурсів, відповідних баз даних та інших складових, що утворюють систему знань з економіко-правової інформатики. Як відомо, інформаційні ресурси мають різноманітну специфічну галузеву структуру та розгалуженість залежно від сфер господарської діяльності, зокрема такої, що спрямована на одержання прибутку, необхідності сплати податків та інших загальнообов'язкових платежів до бюджету [1, с.132]. Аналіз останніх досліджень і публікацій [2,3,4,5,6] свідчить, що створення сучасної ефективно діючої підсистеми економіко-правового адміністрування господарюючих суб'єктів в умовах швидкої зміни економічних чинників, зокрема, публічного нормативно-правового регулювання, можливе тільки при комплексному використанні передових комп'ютерних інформаційних технологій. Саме такі технології мають забезпечити можливість застосування потужного аналітичного апарату задля ефективного обслуговування підтримки прийняття рішень в поточній діяльності як державних органів, так і суб'єктів господарювання, а також здійснення ними узгодженої за інтересами стратегічної та тактичної фінансової діяльності.

Інформаційна інфраструктура господарської діяльності в Україні на даний момент носить фрагментарний характер та не відповідає існуючим запитам суб'єктів господарювання, а на рівні державної політики немає чіткого бачення вирішення існуючої проблеми. Для формування стратегії інтеграції інформаційного забезпечення господарської діяльності важливим є виділення основних напрямів такого реформування.

Статтю 18 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [7]. Одним із шляхів надання інформаційної державної підтримки для суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва визначено «створення та забезпечення функціонування державних, регіональних і місцевих

інформаційних систем, інформаційно-телекомунікаційних мереж, сприяння започаткуванню підприємницької діяльності за допомогою Інтернету».

Серед основних досягнень щодо використання інформаційних технологій у сфері господарської діяльності в Україні варто вказати на такі: прийняття Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 року № 675-VIII, Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг» від 03.11.2016 року № 1724-VIII, завдяки чому закріплено правове регулювання укладання правочинів в електронній формі; підписання Меморандуму про співпрацю між Державним агентством з питань електронного урядування та Компанією «Bitfury», спрямованого на розвиток в Україні технології «blockchain», прийняття Указу Президента України «Про забезпечення умов для впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку четвертого покоління» від 21.07.2015 року № 445/2015 та Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України та Плану використання радіочастотного ресурсу України» від 14.02.2017 року № 367 щодо використання в Україні технології LTE-Advanced (4G).

Окрім того, варто згадати про запровадження в Україні системи «Електронний суд», що забезпечує отримання документів суду та інформації в електронній формі; надання електронних адміністративних послуг, у тому числі щодо реєстрації бізнесу, через «Кабінет електронних сервісів», запровадження електронної системи публічних закупівель «ProZorro» та ін. Зазначені ініціативи загалом вплинули на підвищення позицій України в міжнародному рейтингу Doing Business-2017, однак 80-те місце, яке займає Україна серед 190 країн світу, свідчить про наявність багатьох аспектів, що потребують удосконалення, у тому числі в контексті інформаційного забезпечення господарської діяльності [8].

Для формування стратегії інтеграції інформаційного забезпечення господарської діяльності важливим є виділення основних напрямів такого реформування. Для вирішення цієї проблеми вважаємо доцільним закріплення в законодавстві України єдиної класифікації всіх видів інформації, які підлягають правовій охороні. Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що законодавство України в сфері охорони прав на комерційну таємницю та інші види нерозкритої інформації є несистематизованим та суперечливим. З огляду на це доцільними видаються подальші наукові дослідження щодо захисту інформації суб'єктів господарювання з метою вдосконалення правових норм в цій сфері суспільних відносин.

Список літератури

1. Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень [Текст]: монографія К.: ПАРАПАН, 2006. 420 с.

2. Уэбстер Ф. Теории информационного общества [Текст] / Ф.Уэбстер; пер. с. англ. М.В. Арапова / под. ред. И.В.Маныхиной. М.: Аспект-Пресс, 2016. 400 с.

3. Хромченко Л.Г. Теоретические основы организации информационной деятельности [Текст] / Л.Г. Хромченко, С.М. Панин. Харьков-Симферополь: МСУ, СВА МСУ, 2016. 503 с.

4. Ващенко Л.О. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств в сучасних умовах // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. Кіровоград: КНТУ, 2008. Вип. 14. С. 81–85.

5. Івахненко С. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики // Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 4. С. 52–58.

6. Пушкарь А.И. Теоретико-методологические основы управления информационной деятельностью предприятия / А.И. Пушкарь // Сучасні проблеми управління підприємствами: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 08–09 листопада 2012 р. Харків: ФОП Александрова К.М., ВД «ІНЖЕК», 2012. С. 38–48.

7. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 року № 4618-VI // Офіційний вісник України. 2012. № 3. С. 55.

8. Doing Business 2017: Equal Opportunity for All [Electronic resource] / World Bank 2017. <http://www.doingbusiness.org/~media>

УДК 343.9

Ярмоліч В. Д.
студентка 1 курсу факультету КН
Харківський національний університет радіоелектроніки
Науковий керівник:
Жидкова О. О.
ст. викладач кафедри філософії
Харківський національний університет радіоелектроніки

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Комп'ютерна злочинність – це особливий вид злочинів, пов'язаних із незаконним використанням сучасних інформаційних технологій і засобів комп'ютерної техніки [1, с. 31]. Кримінальний кодекс України від 2001 р. вперше передбачив самостійний розділ про ці злочини – розділ XVI «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж»; двічі положення цього розділу змінювалися і доповнювалися – це свідчить про актуальність цієї проблеми в суспільстві.

Варто зазначити, що інформаційні технології розвиваються пришвидшеними темпами та інтегруються в наше суспільство. Як приклад, оцифрування документів та можливість мати їх у смартфоні через застосунок «Дія». З одного боку, це є неодмінною ознакою розвитку держави, з іншого – створює додаткові можливості для кіберзлочинців. Відповідно до офіційної статистики Офісу Генерального прокурора України, лише за останні 8 років кількість виявлених кіберзлочинів збільшилась майже в 7,5 разів. Тому мета роботи – дослідити конкретні злочини в сфері інформаційних технологій (ІТ).

Наукові праці Н.М. Ахтирської, О.А. Баранова, Т.В. Варфоломієвої, Б.В. Романюка, П. Д. Біленчука та інших присвячені темі розслідування та протидії злочинів у сфері інформаційних технологій. Це дає значне підґрунтя для дослідження, проте з кожним днем з'являються нові види злочинної діяльності, які мають бути розглянуті.

Найчастіше з використанням комп'ютера та Інтернету вчиняються такі традиційні злочини: порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176), шахрайство (ст. 190), незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200), ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212), ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301), незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231) [2, с.71].

Одними з найактуальніших злочинів є ті, що пов'язані зі шахрайством в інформаційній сфері. Наприклад, восени 2021 р. були неоднократні вдалі спроби підробити застосунок «Дія». Метою створення фейкових додатків була можливість отримати підробний сертифікат з вакцинації, посвідчення водія або навіть паспорт громадянина України. Хоча злочинці були викриті, дані випадки мають негативний вплив, адже ставлять під питання дійсність та безпеку цифрових документів.

Ще однією нагальною проблемою в ІТ є непряме ухилення від податків за допомогою створення ФОПів 3-ї групи. І хоча так звані ФОПи все одно сплачують податки, даний вид працевлаштування в ІТ-компанії можна вважати «напівлегальним». Схема полягає в тому, що працівника оформлюють не як співробітника в штат, а як ФОПа 3-ї групи – як наслідок, значне зниження суми оподаткування. Так, при трудових відносинах роботодавець зобов'язаний сплачувати податок на доходи фізичних осіб. Ставка податку на доходи фізичних осіб дорівнює 18%, які сплачуються податковим агентом (роботодавцем) з усього обсягу нарахованих податковим агентом доходів фізичної особи. Таким чином, якщо відносини між компанією та залученими ФОП, що надають їм послуги, будуть визнані трудовими, це може свідчити про ухилення від сплати податку на доходи фізичних осіб, і відповідно призводить до ненадходження коштів до бюджету.

Проте з підвищенням рівня злочинності в сфері інформаційних технологій, держава створює нові органи та організації, спрямовані саме на кримінальну злочинність в ІТ. При кібератаках варто звертатися до офіційних суб'єктів забезпечення кібербезпеки України, CERT-UA та Кіберполіції. Також з 25 листопада 2021 року почав діяти новий державний орган – Бюро економічної безпеки, який розслідуватиме злочини у сфері економіки. Детективів БЕБ будуть цікавити в тому числі дії ІТ-компаній, спрямовані на «оптимізацію податкових навантажень», які можуть розцінюватись як ухилення від сплати податків [3].

Отже, було проаналізовано популярні види злочинів у ІТ та наведено приклади більш актуальних в цей час. Можна зазначити, що поки держава не гарантує безпеку в кіберпросторі, проте щороку створюються нові органи або проекти для викриття злочинів саме у цій сфері. Виділено основні риси кіберзлочинів: труднощі у визначенні «місцеперебування» злочину, слабкі зв'язки між ланками в системі доказів, неможливість спостерігати й фіксувати докази візуально, широке використання злочинцями засобів шифрування інформації. Усе це спричиняє значне ускладнення в їх викритті та розслідуванні. Тому злочини в інформаційному полі є частиною повсякденного життя, і варто бути ознайомленим із законодавством, аби не стати співучасником або жертвою інформаційної афери одного дня.

Список літератури

1. Телійчук В.Г. Способи вчинення злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку та заходи протидії. Держава та регіони. Вип. № 2 (44), 2014р. С. 31-37.

2. Вартилецька І.А. Кримінальне право України: альбом схем / І. А. Вартилецька, В. С. Плугатир; заг. ред. В. Я. Горбачевський; Національна академія внутрішніх справ України. – К.: Атіка, 2003. 207 с.

3. Шевердін М. М. За що можуть ув'язнити айтівця. *Економічна правда* 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua> (дата звернення: 20.06.2022).

УДК 342

Котерлін І. Б.

ст. викладачка кафедри суспільних наук
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Гевик М. В.

студент Інституту інформаційних технологій
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

ЮРИДИЧНИЙ ПОГЛЯД НА ЗАКОНОДАВЧУ БАЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

У наш час у світі активно проводиться інтеграція всіх сфер діяльності в інформаційний простір. У реалізації цих процесів Україна не тільки не є винятком, а й лідирує в певних аспектах. Ми фактично створили державу в смартфоні, а це означає цифровізацію критичної інфраструктури країни (ядерна, транспортна, хімічна чи будь-яка інша промисловість, системи життєзабезпечення великих мегаполісів, фінансова, продовольча, енергетична національні системи, транспортні мережі, діяльність уряду, правоохоронних органів, Збройних Сил тощо) [1, с. 99], а також перенесення частини цивільних та адміністративних правовідносин у мережу Інтернет. Саме тому проблеми захисту інформації, аналізу наявної законодавчої бази для забезпечення кібербезпеки та визначення напрямів для розвитку цієї галузі є актуальними питаннями сьогодення.

Державні інститути та приватні організації оперують великим обсягом конфіденційної інформації, що знаходиться у цифровому просторі. Несанкціонований доступ до таких даних спричиняє серйозні проблеми, що потребує їх захисту в аспекті формування інформаційної безпеки.

Поняття «інформаційна безпека» на законодавчому рівні було визначено в 2007 році як «стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації» [2].

Кібербезпека є частиною інформаційної безпеки. Вона покликана запобігати кіберзлочинам та іншим правопорушенням у цій сфері. При аналізі законодавств різних країн та їх правової бази науковці відзначають, що в межах європейського регіону в держав відсутня одноманітність у вирішенні питань, що стосуються кібербезпеки [3, с. 108]. Але наголосимо, що в основу української нормативно-правової бази та інших європейських держав покладені саме міжнародні акти, зокрема Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у якій передбачено, що сторони Угоди співпрацюють, у тому числі, і з питань протидії кіберзлочинності та інші. Також в Україні відбувається адаптація чинного законодавства до міжнародних актів, а також приймаються нові нормативно-правові акти на їх основі.

Незважаючи на об'ємну нормативно-правову базу, її все ще недостатньо для ефективного врегулювання всіх питань, пов'язаних з кібербезпекою. Державі потрібно потурбуватися про впровадження актуальних методів захисту інформації (особливо на об'єктах критичної інфраструктури), розвиток міжнародного співробітництва, підготовку кадрів у цій сфері та підвищення так званої «інформаційної гігієни» громадян.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що кібербезпека – важливий і перспективний напрям у сучасному міжнародному законодавстві. Україна вже має нормативно-правову базу для реалізації стратегії кібербезпеки, однак постійна потреба вдосконалення національного законодавства залишається актуальним питанням. Воно провадиться шляхом розвитку міжнародного співробітництва (зокрема з країнами ЄС) та адаптації національного законодавства до стандартів міжнародно-правових актів. Це пов'язано з тим, що в інформаційному просторі межі є умовними. Саме тому законодавство має бути гнучким і всеохоплюючим, а також враховувати потреби та виклики сучасності. Наголосимо, що нещодавнє визнання України кандидатом на вступ до Європейського Союзу вимагає значних змін у різних сферах права, зокрема і в питанні захисту інформації. Другий напрямок стосується впровадження інформаційної гігієни на основі заборони певних каналів поширення інформації, встановлення відповідальності за участь в інформаційній війні та тероризмі проти України, формування стандартів та правил захисту даних в Інтернеті, спрощення можливості повідомлення про випадки злочинів та правопорушень в мережі Інтернет до Кіберполіції України. Це сприятиме перемозі України у війні з країною-агресором та формуванні сильної й незалежної держави у майбутньому. При цьому важливо зберігати демократичні інститути й міжнародні стандарти права на інформацію та інформаційні свободи.

Список літератури

1. Мануїлов Я.С. Огляд новел вітчизняного законодавства у сфері забезпечення кібербезпеки. Інформація і право. 2021. № 4 (39). С. 98-105
2. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення 28.06.2022)
3. Белєвцева В.В. До питання застосування правових режимів забезпечення кібербезпеки в Україні. Інформація і право. 2020. № 4 (35). С. 106-112

СЕКЦІЯ 12

SECTION 12

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО,
МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО
CONSTITUTIONAL LAW, MUNICIPAL LAW,
PUBLIC INTERNATIONAL LAW**

УДК 342.55

Наливайченко В. О.
студент, спеціальність «Право»,
Інститут післядипломної освіти,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ АВТОНОМІЇ:
ПОНЯТТЯ АВТОНОМІЇ В НАУЦІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

Сьогодні викликають великий інтерес проблеми одного з найважливіших і найскладніших державних інститутів – автономних утворень (автономій), які мають пріоритетне значення в удосконаленні державного устрою, в здійсненні децентралізації державної влади, оптимізації місцевого управління та місцевого самоврядування, в захисті культурних цінностей народів, що проживають на території певної країни.

Пропонується насамперед розглянути питання про визначення поняття «автономія». У широкому сенсі слово автономія від грецької: autos – сам і nomos – закон. Тому, у загальноживаному значенні цього слова під автономією розуміють відокремленість, самостійність, незалежність (наприклад, автономія розуму, автономія прав, автономія волі тощо) [1, с. 13].

У правовому значенні автономія відноситься до конституційного права як поняття, яке відображає «особливий статус території чи організації в державі, що передбачає відносно самостійне розв'язання внутрішніх проблем поза межами прав і повноважень держави чи організації, до складу яких входить дана самоврядна одиниця» [2, с. 10]. Даний підхід до визначення поняття «автономія», яке сформульоване в академічному науковому виданні, поділяють більшість правознавців в Україні, хоча у працях українських науковців існують також і інші визначення поняття «автономія» [3, с. 327; 4, с. 190; 5, с. 285].

Тому, в конституційному праві автономія означає надання будь-якої частини (частинам) держави самостійності у вирішенні місцевих питань, та у більшості випадків під автономією розуміють особливі політико-територіальні одиниці, створені з урахуванням національного складу і традицій компактно проживаючого в них населення.

Загалом у сфері прав меншин автономія означає обмежене самоврядування, яке може варіюватися від самоврядування на обмежених територіях до повного самоуправління, але за відсутності незалежності. Конкретне автономне утворення може користуватися різним ступенем автономії в процесі прийняття політичних, економічних, самоврядних, культурних та інших рішень. Автономними областями в

більшості випадків є регіони держави, які мають певну етнічну чи культурну своєрідність, яким надано окремі повноваження щодо формування внутрішнього законодавства та управління, не відокремлені від держави.

За загальним правилом автономні території не мають жодної міжнародної правосуб'єктності і не розглядаються як держави для цілей міжнародного права. Автономію можна визначити як засіб розподілу влади, спрямований на збереження єдності держави, поважаючи при цьому відмінності між населенням [6, р. 3]. Існують три класичні ознаки для визначення держави як самостійної та незалежної: 1) територія (частина території держави), 2) населення (постійні жителі цієї території); 3) здійснення державної влади (обмежується певною територією), яка залишається частиною цієї держави.

Таким чином, автономія полягає в тому, щоб на постійній основі передати якомога більше повноважень певній території, надати їй населенню можливість самоврядування і залишити лише деякі загальні повноваження центральній владі держави.

Питання правового статусу автономних утворень досліджувалися багатьма вченими, зокрема, С. Авак'яном, О. Автономовим, О. Батановим, В. Борденюком, Р. Єнгібаряном, О. Копиленком, О. Кутафіним, Н. Оніщенко, В. Чиркіним, В. Шаповалом, Ю. Шемшученком та іншими.

Грунтовне й всебічне дослідження автономії та її ролі у державному будівництві країн Європи здійснила професор Н. А. Мяловицька. Професор сформулювала авторське визначення цього поняття: «Автономія в конституційному праві – це форма організації державності, при якій держава для врахування національних, історичних, економічних, географічних, релігійних та інших особливостей населення окремих територіальних одиниць надає їм розширені права з питань місцевого управління або забезпечує політичні та культурні запити різних форм цих груп населення шляхом їх екстериторіальної самоорганізації» [7, с. 96].

Як свідчить аналіз світової практики державного будівництва єдиної теоретично сконструйованої моделі автономії не існує. Однак автономії усіх видів об'єднують загальні принципи, відповідно до яких будується порядок їх формування, правове регулювання та гарантії самостійності у здійсненні ними наданих державою владних повноважень.

Отже, сучасне розуміння автономії дає підстави для формулювання цих основоположних принципів у такій послідовності. В основі вирішення питання про утворення будь-якої форми автономії лежить легітимно виражена воля суверенного народу або його складової частини. Право народу або його частини на автономне самовизначення і розвиток не залежить від рівня економічного та соціально-культурного розвитку даного народу, його чисельності, наявності чи відсутності історичних форм національної державності, оскільки основним критерієм є самоцінність цього народу або етносу. Види і форми автономії не мають обмежень. Народ має пріоритетне право вибирати будь-яку форму автономії при визначенні свого політико-правового статусу. Будь-яка форма автономного утворення у складі суверенної держави розвивається на конституційно-правовій основі.

Таким чином, з метою утвердження єдиного підходу до тлумачення терміну «автономія», можна зробити спробу сформулювати власне визначення, що: автономія у науці конституційного права – це визнання за певною територією чи етноспільнотою, що має національні, історичні, економічні, політичні, соціальні, географічні, культурні, релігійні чи інші особливості, з метою вирішення проблем децентралізації державного управління, запобігання міжетнічним конфліктам, уникнення проблем сепаратизму, збереження та захисту національно-культурної самобутності спільноти спеціального конституційно-правового статусу, який передбачає розширене право на самоврядування та самостійність у вирішенні питань місцевого значення.

Список літератури

1. Головащук С. І. Словник - довідник з українського літературного слововживання (Словники України) / С. І. Головащук. - Київ: Наук. думка, 2004. 448 с.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. - Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. 992 с.
3. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри (Понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика): [енциклопедія]: / [упоряд. Ю. І. Римаренко]; [за ред. Ю. Римаренка]. — Київ: Довіра, 1998. 912 с.
4. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О. В. Скрипнюк. – Київ: Право, 2009. 468 с.
5. Чушенко В. І. Конституційне право України: [підручник] / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 488 с.
6. Lapidoth, Ruth. *Autonomy: Flexible Solutions to Ethnic Conflicts*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, 1997. 298 p.
7. Мяловицька Н.А. Автономія: поняття, принципи, класифікація / Альманах права. Вип. 3, 2012. с. 93-97.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ,
ОБЛІКУ І ПРАВА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
(30 червня 2022 р.)**

Українською, англійською та російською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 30.06.2022 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 4,3

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 17497

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

